

*Załącznik do uchwały nr XXX/242/12
Rady Gminy Dzierżoniów
z dnia 20 grudnia 2012 r.*

Plan Odnowy Miejscowości Tuszyn na lata 2012-2020

Dzierżoniów, grudzień 2012

WSTĘP.....	2
PODSTAWOWE INFORMACJE	3
OBSZAR, CZAS REALIZACJI PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI, CZŁONKOWIE ZESPOŁU	3
POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ADMINISTRACYJNE	4
ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI WSI TUSZYN.....	6
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	6
PARAMETRY KLIMATYCZNE	6
UKSZTAŁTOWANIE TERENU	7
WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN, TERENÓW GÓRNICZYCH ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	8
WODY	8
WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	11
PARKI KRAJOBRAZOWE, OBSZARY OCHRONNE NATURA 2000.....	11
ZIELEŃ KULTUROWA	14
ŚRODOWISKO KULTUROWE.....	16
PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	19
URBANISTYKA	19
KOMUNIKACJA DROGOWA.....	20
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	21
Zaopatrzenie w wodę	21
Gospodarka ściekowa.....	22
Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	22
Zaopatrzenie w gaz.....	23
Gospodarka odpadami.....	23
Energia ciepła.....	23
Telekomunikacja	23
STREFA GOSPODARCZA	24
WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	26
ANALIZA SWOT	29
WIZJA ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI	33
OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ.....	35
WDROŻENIE I MONITOROWANIE PLANU.....	37
SPIS TABEL	39
SPIS RYSUNKÓW.....	39
SPIS FOTOGRAFII	39

WSTĘP

„Plan” jest to *opis działań zamierzonych, czy też opis możliwego w przyszłości doboru i układu czynności zjednoczonych wspólnym celem lub możliwego w przyszłości doboru i układu części składowych wytworu czynności tak zjednoczonych*. Przyjmując tak sformułowaną definicję planowania i odnosząc ją do Planu Odnowy Miejscowości można stwierdzić, że jest on dokumentem mającym charakter poznawczy, służącym możliwie szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu obecnego rozwoju miejscowości. Stwarza również możliwości decyzyjne w sprawach podejmowania przedsięwzięć inwestycyjnych, które pozwolą na wcześniejsze podjęcie prac przygotowawczych dla planowanych inwestycji. Stanowi wieloletni program rozwoju wypracowany i zaproponowany przez lokalną społeczność. Dokument ten nie jest jednocześnie elementem zarządzania operacyjnego, który tak jak budżet gminy musi być wykonany. Jest to plan zamierzeń i marzeń mieszkańców wsi, proponujących kierunki rozwoju. Należy go traktować jako dokument pomocniczy przy podejmowaniu decyzji przez samorząd szczebla sołectkiego oraz gminnego. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i zewnętrznych czynników. Pokazuje on jednak faktyczny stan oczekiwań mieszkańców i stanowi kontynuację wieloletniego procesu rozwoju. Wyznaczone projekty realizacyjne mogą być modyfikowane przez zmieniające się warunki wewnętrzne i zewnętrzne. Plan Odnowy Miejscowości jest również dokumentem wymaganym do wniosku o przyznanie pomocy w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013 czy też innych programów krajowych, których istotą jest pobudzanie społeczności wiejskiej i jej zaangażowanie w przedsięwzięcia dotyczące własnej wsi, co w przyszłości ma spowodować zwiększenie roli sołectw oraz doprowadzić do integracji społeczności wiejskich, waloryzacji przestrzeni wsi w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, krajobrazu, architektury, usług czy też podniesienia standardu życia.

Opracowanie obejmuje analizę zasobów miejscowości wsi Tuszyn, porównanie słabych i mocnych stron wsi oraz szanse i zagrożenia występujące w otoczeniu, które mogą uwarunkować przyszłość wsi i jej mieszkańców. Zawarta wizja rozwoju wsi wraz z jej projektami rozwojowymi jest wynikiem konsultacji społecznych i powstała przy współpracy mieszkańców wsi z Urzędem Gminy.

PODSTAWOWE INFORMACJE OBSZAR, CZAS REALIZACJI PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI, CZŁONKOWIE ZESPOŁU

Plan Odnowy Miejscowości opracowany został dla miejscowości Tuszyn.

Opracowanie planu odnowy miejscowości jest wyzwaniem wszystkich aktywnych społeczności lokalnych, które angażują się w działania rozwojowe podejmowane na terenie ich małych ojczyzn. Opracowanie a następnie wdrożenie Planu Odnowy Miejscowości wiąże się z określonymi korzyściami dla społeczności lokalnej:

- możliwość korzystania z funduszy unijnych i innych zewnętrznych źródeł finansowania działań rozwojowych;
- przyspieszenie rozwoju społeczno – gospodarczego miejscowości, przy wykorzystaniu pojawiających się nowych możliwości podejmowania działań rozwojowych;
- podniesienie atrakcyjności życia społeczno – kulturalnego;
- wzrost wartości majątku komunalnego – nieruchomości;
- pobudzenie aktywności społeczności lokalnej – wzrost więzi z miejscem zamieszkania i stopnia integracji mieszkańców wokół działań na rzecz własnego środowiska;
- umożliwienie efektywnego gospodarowania zasobami takimi, jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe.

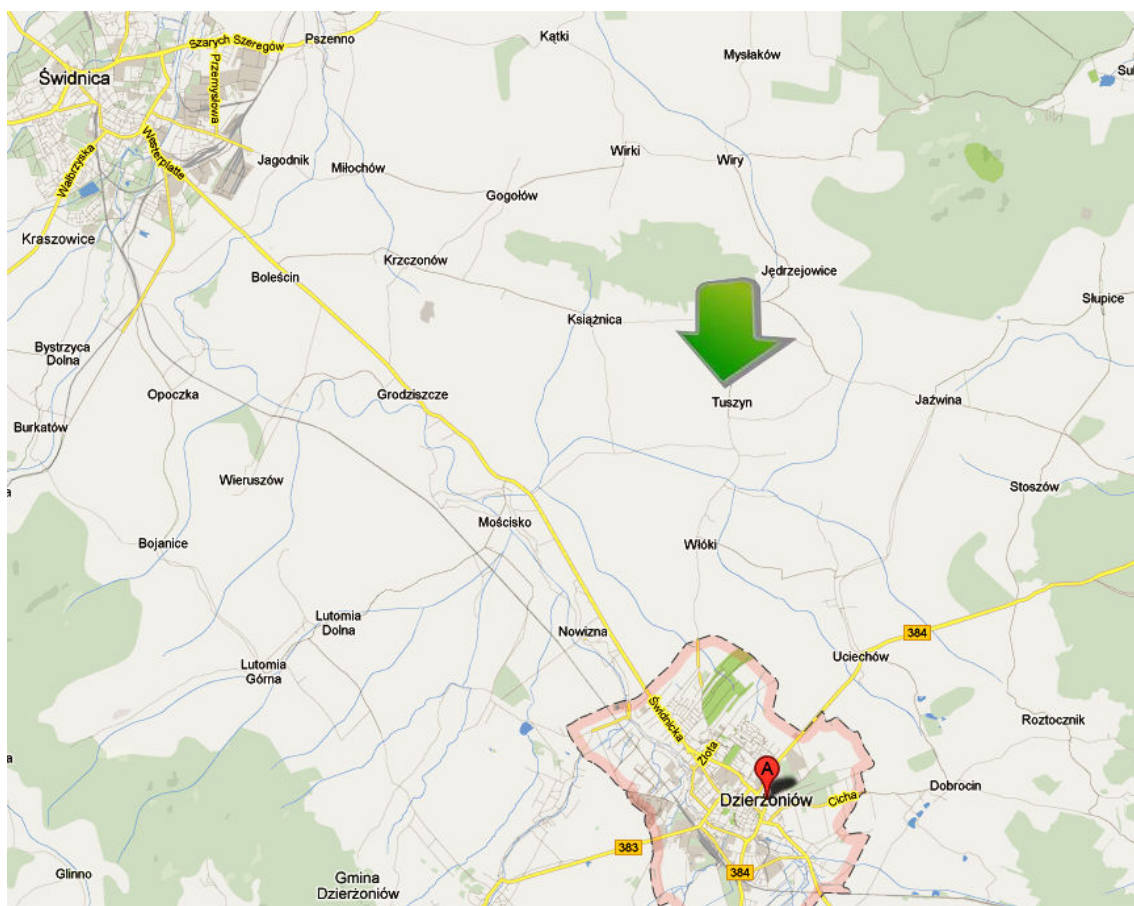
Tworzenie Planu Odnowy sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości a przez to przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości.

Przy opracowywaniu niniejszego dokumentu udział brała lokalna społeczność tj. członkowie Rady Sołeckiej wsi Tuszyn: Sołtys Anna Piekarska, Marcin Derewianko, Lucyna Pacholek, Kazimierz Hopkowicz, Joanna Boczula, Tomasz Michałek, Szymon Bobrowski, Małgorzata Ferenc, Joanna Kruk; pracownicy Urzędu Gminy.

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ADMINISTRACYJNE

Tuszyn (niem. *Hennersdorf*) – wieś w Polsce położona w województwie dolnośląskim, w powiecie dzierzoniowskim, w gminie Dzierżonów. W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie wałbrzyskim.

Wieś Tuszyn obejmuje obszar 520 hektarów. Jest to typowa ulicówka położona przy drodze powiatowej nr 3009D Dzierżonów - Kielczyn u podnóża Wzgórz Kielczyńskich. Na południu łączy się z Włókami natomiast na północy z Kielczynem, tworząc aglomerację ciągnącą się wzdłuż jednej drogi na przestrzeni ok. 5-6 km. Omawiany obszar graniczy od południa z miastem i gminą miejską Dzierżonów, od północy z powiatami świdnickim i częściowo wrocławskim, tj. odpowiednio z gminą Marcinowice oraz gminą Sobótka. Obszar ten położony jest peryferyjnie w stosunku do głównych ośrodków generacji ruchu.

Rysunek 1 Położenie geograficzne wsi Tuszyn. Źródło: opracowanie własne.

Zabudowa wzdłuż praktycznie prostego odcinka drogi w kierunku Dzierżoniowa stanowi przedłużenie zainwestowania wsi Kielczyn. Zabudowa wsi murowana w większości typu zagrodowego z enklawami nowej zabudowy jednorodzinnej.

Geneza wsi sięga wczesnego średniowiecza z 1288r. Następna wzmianka pochodzi z rejestru wsi czynszowych z 1305r. Wioska swoją świetność przeżywała w wiekach XV - XVIII, kiedy terenami tymi władała rodzina von Heide, po której pozostał barokowy pałac. Z jej inicjatywy też w 1742 roku powstała we wsi szkoła ewangelicka, a w 1744 roku poświęcono ewangelicki dom modlitwy jeden z pierwszych w okolicy po wcieleniu Śląska do Prus. Dom modlitwy nie dotrwał do naszych czasów. W 1874 roku stanęła na jego miejscu neogotycka świątynia ewangelicka, która po latach stała się kościołem katolickim. Obecnie jest to kościół filialny probostwa w Kielczynie pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa. W wieku XIX miejscowość zamieszkiwało około 580 osób, które zajmowały się hodowlą owiec i bydła oraz tkactwem.

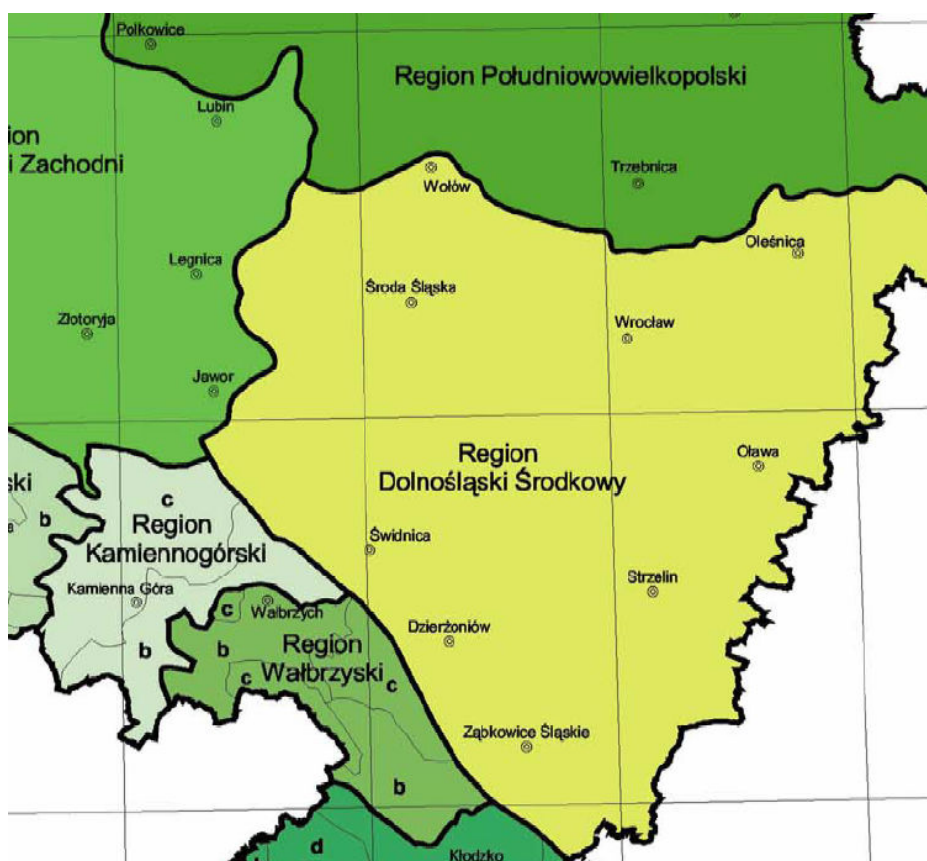

Rysunek 2 Tuszyn na pocztówce z lat 20. Kościół, sklep Hermanna Liebecka, gospoda A. Mucha i pomnik wojenny. Źródło: www.dolny-slask.org.pl

ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI WSI TUSZYN ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE PARAMETRY KLIMATYCZNE

Za najważniejsze do delimitacji regionów klimatycznych w obrębie województwa dolnośląskiego uznaje się dwie wersje regionalizacji klimatycznych Polski opracowane dla obszarów nizinnych przez A. Wosia (1999), zaś dla Sudetów przez A. Schmucka (1960).

Według regionalizacji klimatycznej Schmucka, wieś Tuszyn znajduje się w Regionie Dolnośląskim Środkowym. Obejmuje on Nizinę Śląską i Przedgórze Sudeckie. Posiada słabo wyrażoną granicę z regionem Południowowielkopolskim, która biegnie wzdłuż Wału Trzebnickiego. Ostro rysuje się natomiast granica klimatyczna z Sudetami. Najczęściej w roku występuje tu pogoda umiarkowanie ciepła (131 dni), bardzo ciepła (87 dni) oraz przymrozkowa (83 dni). Dni mroźnych jest 28, w tym bardzo mroźnych 1,4.

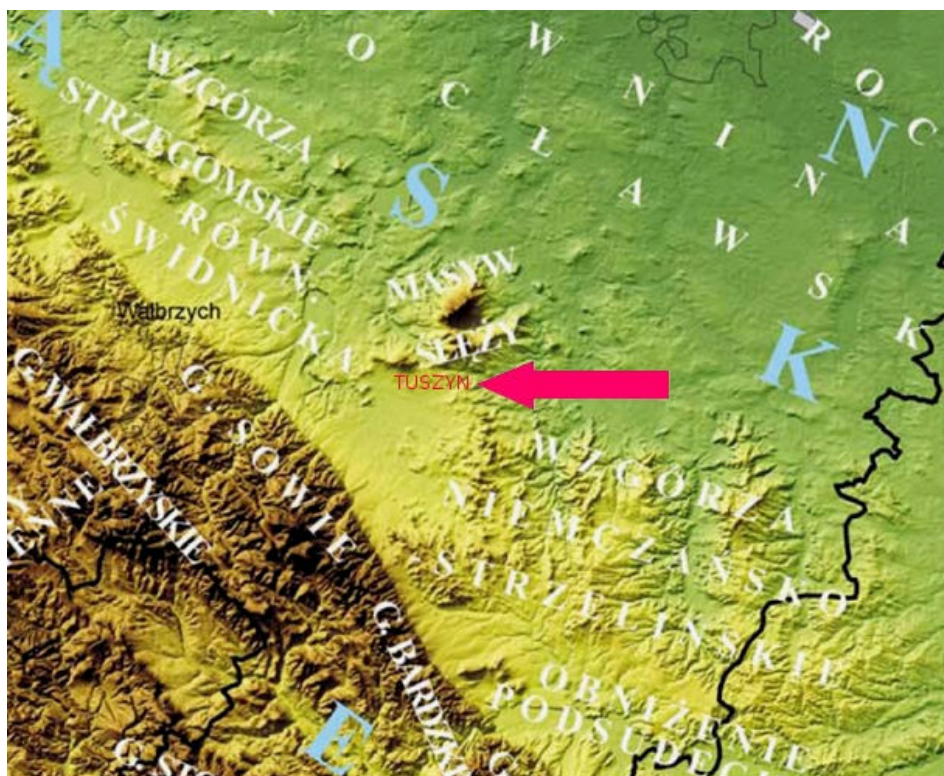
Rysunek 3 Regionalizacja klimatyczna. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego

UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Wieś Tuszyn leży w całości w mikroregionie Przedgórze Sudeckiego, w obrębie mezoregionu: Masywu Ślęży. Na przeważającym obszarze dominują formy pochodzenia lodowcowego, wykształcone w formie wysoczyzn morenowych: płaskiej i falistej. Wysoczyznom towarzyszą ostańce denudacyjne, powierzchnie zrównań oraz powierzchnie stożków sandrów marginalnych, zaliczanych do form pochodzenia denudacyjnego. Występują również równiny moreny dennej, formy pochodzenia wodnolodowcowego w postaci powierzchni pokryw akumulacji wodnolodowcowej oraz rumosze skalne, powierzchnie soliflukcyjne, stoki łagodne i grzbiety zaokrąglone Wzgórz Kielczyńskich. Na omówione wyżej formy nakładają się dna dolin rzecznych współczesnych rzek, tj. Piławy i jej dopływów. Miejscami szerokość dolin rzecznych dochodzi do kilku kilometrów.

Masyw Ślęży jest najwyższą częścią Przedgórze Sudeckiego. Zalicza się do kategorii gór niskich, choć wznosi się ponad otaczające równiny na około 500 m. Kulminację tworzy góra Ślęza (718 m) w północnej części masywu, będąca granitowo-gabrowym twardzielcem z mieszanymi lasami piętra pogórskiego oraz regla dolnego ze świerkiem, bukiem, jodłą, jaworem i dębem. Przełęcz Tapadła (384 m) oddziela zbudowane z serpentynitów pasmo Raduni (573 m) od Ślęży i od stanowiących jego przedłużenie Wzgórz Oleszyńskich (387 m) z lasami piętra pogórskiego (sosna, dąb). Trzeci mikroregion na południowym zachodzie tworzą odizolowane Wzgórze Kielczyńskie (Szczytna 466 m) o zalesionej wierzchołku. Masyw Ślęży zajmuje powierzchnię 160 km².

Blok przedsudecki graniczy na południu z Sudetami, a na północy z monokliną przedsudecką. Tę część przedgórze budują w przewadze metamorficzne i plutoniczne skały wieku paleozoicznego (starsze od permu), skryte pod płaszczem utworów kenozoicznych i tylko sporadycznie ukazujące się na powierzchni w postaci niewysokich, silnie rozczłonkowanych grzbietów, bądź pojedynczych wzniesień o charakterze gór wyspowych, o wysokościach niższych w części zachodniej i wyższych w części południowo - wschodniej, rzadko jednak przekraczających 400 m. Wyjątkiem jest stosunkowo zwarty, wyniosły Masyw Ślęży (718 m), stanowiący najwyższe wzniesienie w Polsce na północ od Sudetów i Karpat.

Rysunek 4 Jednostki fizycznogeograficzne. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego

WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, TERENÓW GÓRNICZYCH ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

W granicach administracyjnych wsi Tuszyn brak jest udokumentowanych złóż kopalin. W odległości ok. 8 km na terenie wsi Książnica znajdują się dwa złoża.

Nazwa złoża	Rodzaj surowca		Stan zagospodarowania	Powierzchnia złoża [ha]	Zasoby bilansowe/ zasoby przemysłowe /wydobycie
Książnica Wschód	47	Kruszywa naturalne	Złoże zagospodarowane	12,89	433 tyś. Mg/ 433 tyś. Mg/ 73 tyś. Mg
Książnica III	47	Kruszywa naturalne	Złoże skreślone z bilansu zasobów	2,02	288 tyś. Mg/-/-

Zestawienie złóż surowców mineralnych

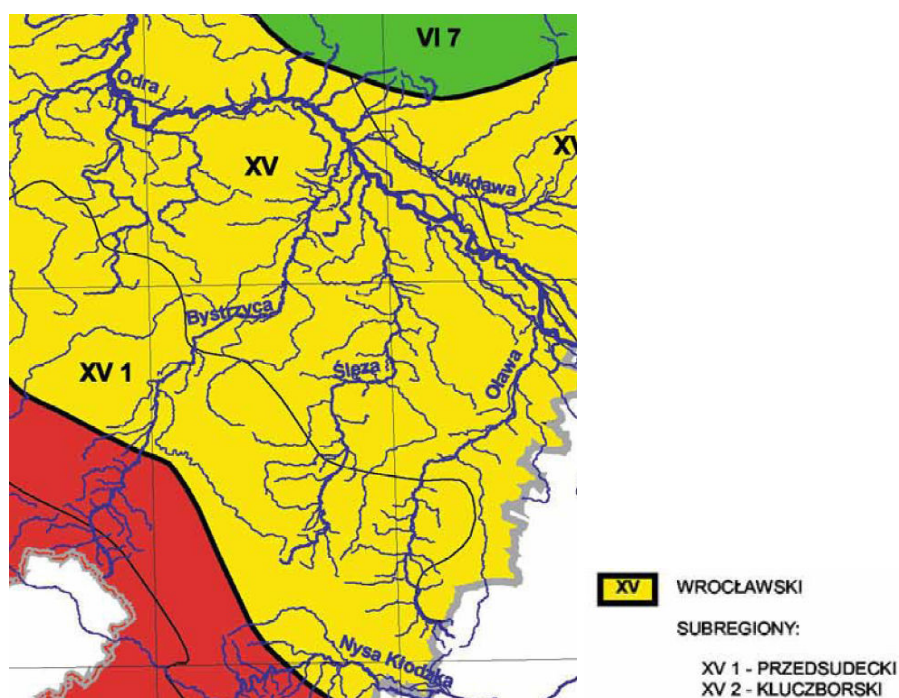
WODY

Sieć hydrologiczna jest typowa dla terenów podgórskich. Górski reżim cieków Gminy przejawia się głównie w zmienności przepływów i wodostanów. Charakterystyczne dla tych

cieków są wiosenne wezbrania, związane z topnieniem śniegów. Stany wysokie ponadto związane są z nawałnymi deszczami typowymi dla obszarów górskich.

Na obszarze Gminy wyróżnia się kilka pięter wodonośnych. Wody podziemne piętra proterozoicznego dzielą się na dwie jednostki w obrębie: gnejsów sowiogórskich na obszarze Sudetów (południowo - zachodnia część Gminy) oraz gnejsów sowiogórskich na obszarze bloku przedsudeckiego (część centralna). Piętro trzeciorzędowe występuje w północnej części, w rejonie Tuszyna i współwystępuje z wodami piętra czwartorzędowego, zlokalizowanymi na zachód i północ od Dzierżoniowa, w pasie Dobrocin - Uciechów – Borowica – Tuszyn – Kiełczyn.

We wsi Tuszyn nie występują Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) i związane z nimi strefy ochronne – najwyższej i wysokiej ochrony wód podziemnych (ONO i OWO).

Rysunek 5 Hydrogeologiczny podział regionalny na terenie województwa dolnośląskiego. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego

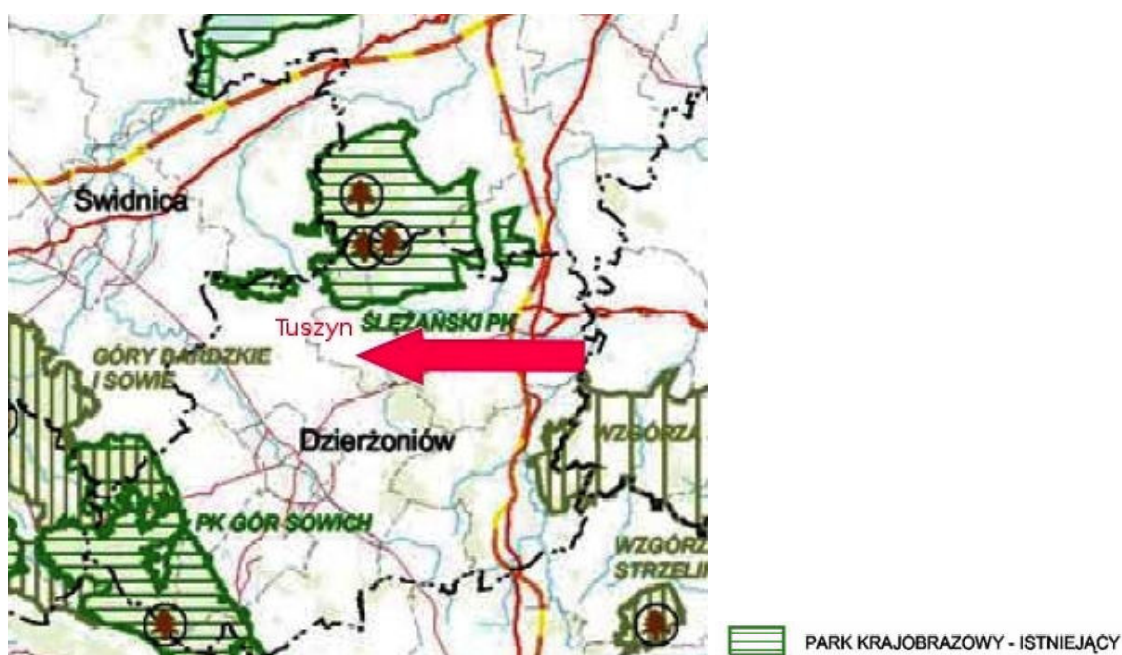
Zasobami wód podziemnych na obszarze gminy Dzierżoniów są następujące warstwy wodonośne:

- piaski i żwiry czwartorzędowe z akumulacją w obrębie współczesnych i kopalnych dolin rzecznych, a na obszarach wysoczyznowych z akumulacją fluwioglacjalną,
- utwory piaszczyste występujące w obrębie skał ilastych formacji trzeciorzędowej,
- zwietrzeliny oraz szczeliny i spękania skał krystalicznych paleozoiku i prekambriu.

Głównym piętrem wodonośnym na omawianym terenie jest czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych. Ma on podstawowe użytkowe znaczenie, ponieważ m.in. na jego zasobach zlokalizowane są 2 studnie w Tuszynie. Z trzeciorzędowej warstwy wodonośnej, miąższości ok. 8m, ujętej na głębokości 3,5 m uzyskano wydajność zaledwie 4m³/h, przy depresji 4,5m.

WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH PARKI KRAJOBRAZOWE, OBSZARY OCHRONNE NATURA 2000

Wieś Tuszyn znajduje się w pobliżu Ślązkiego Parku Krajobrazowego - powołany został 8 czerwca 1988 roku - uchwałą nr XXIV/155/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu, w celu zachowania środowiska przyrodniczo - krajobrazowego, ochrony zabytków archeologicznych a także w celach naukowych i dydaktycznych oraz dla rekreacji i turystyki. Całkowita powierzchnia ŚPK wynosi 75 km². Konieczność ochrony terenów przyległych do parku, a położonych w obszarze byłego województwa wałbrzyskiego spowodowała wydanie przez ówczesnego Wojewodę Wałbrzyskiego Rozporządzenia nr 23/94 z dnia 24 maja 1994 roku o objęciu ochroną Wzgórz Kiełczyńskich oraz wprowadzeniu w obszarze byłego województwa wałbrzyskiego strefy ochronnej. Wzgórza Kiełczyńskie - jest to pasmo wzgórz, zbudowanych z serpentynitu, najwyższa ich część osiąga spełnienie w skalistym wierzchołku góry Szczytnej (466 m). Obecnie północna enklawa tej części gminy położona jest w obszarze Ślązkiego Parku Krajobrazowego oraz jego strefy ochronnej. Rozporządzeniem Nr 18 z dnia 3 sierpnia 1999 roku Wojewoda Dolnośląski zatwierdził Plan Ochrony ŚPK, który to plan z mocy prawa, tj. po wprowadzeniu obowiązującej ustawy o ochronie przyrody stracił swą ważność, stanowi jedynie materiał źródłowy do opracowań ekofizjograficznych dla przedmiotowego terenu.

Rysunek 6 System obszarów chronionych. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego

W odległości do 15 km znajduje się Park Krajobrazowy Gór Sowich. Utworzony w 1991r. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego Nr 20 z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Gór Sowich (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 303 z dnia 24.11.2008 r. poz. 3495). Park o powierzchni 8 140 ha został stworzony z myślą o ochronie środkowej części Gór Sowich z najwyższym szczytem - Wielką Sową. Większość obszaru Parku porastają lasy dolnoreglowe: świerkowe, bukowe lub mieszane, często z domieszką innych gatunków; w wyższych partiach grzbietowych lasy są zbliżone do naturalnych - typowy bór świerkowy regla górnego porasta Wielką Sowę. Na bardziej stromych zboczach występuje często kwaśna buczyna z ubogą liczbą gatunków towarzyszących w dolnym piętrze lasu. Znacznie częstsza, choć tworząca na ogół małe skupienia, jest żyzna buczyna sudecka o bogatszym podszycie i runie, co wynika z dużej zasobności gleb. Na zboczu Wielkiej Sowy występuje sztucznie nasadzona kosodrzewina. Sporadycznie zachowały się lasy dębowo - grabowe z urozmaiconym runem; wzdłuż potoków rozwinęły się drzewostany typowe dla siedlisk łęgowych: podgórski łęg jesionowy porastający teren nawet do wysokości 750 m n.p.m. oraz łęg wierzbowo – topolowy. Pod względem faunistycznym, teren Parku nie różni się specjalnie od innych części Sudetów. Fragment Parku obejmujący część gminy Dzierżonów znajduje się w jej południowej części.

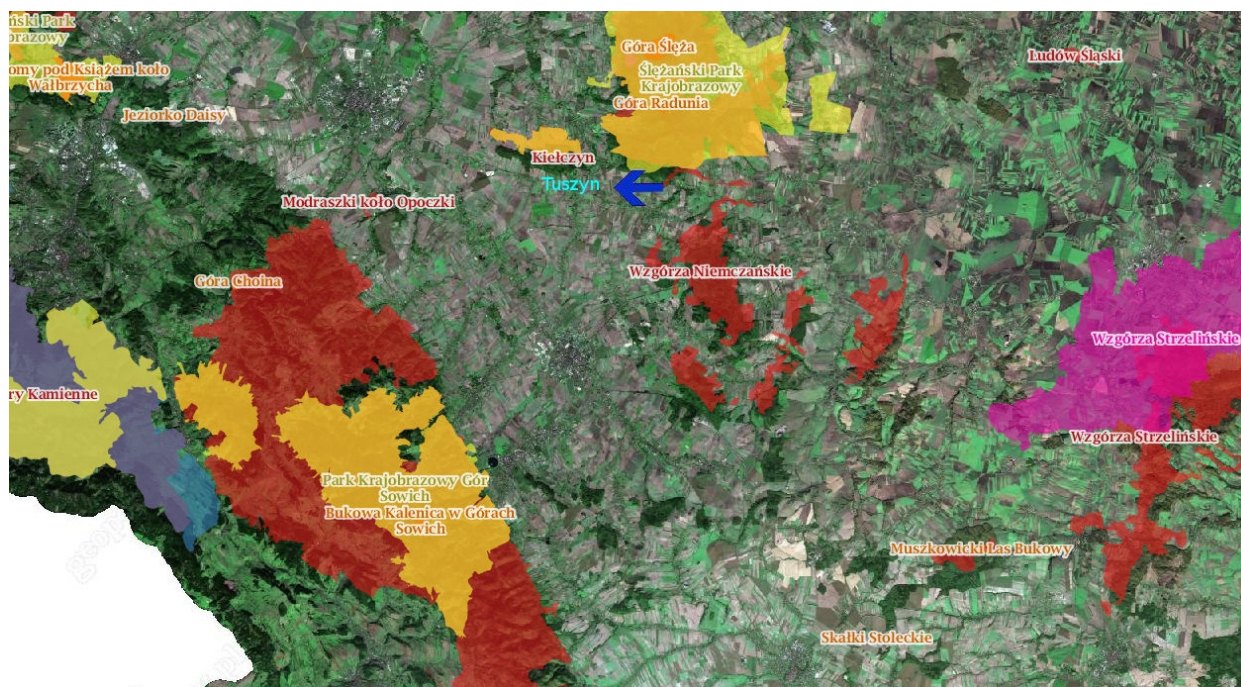
W odległości do 50 km od obszaru objętego opracowaniem występuje Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”. Utworzony w 1981r. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego Nr 25 z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Góry Bardzkie i Sowie" (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 317 z dnia 10.12.2008 r. poz. 3924). Powierzchnia Obszaru wynosi 17 336 ha, z czego na terenie gminy Stoszowice znajduje się około 2838 ha. Obejmuje swym zasięgiem główne grzbiety górskie dwóch pasm Sudetów Środkowych: Góry Bardzkie w całości, oraz północną i południową część Gór Sowich, wraz ze znajdującymi się w ich obrębie: rezerwatami przyrody, utworami geologicznymi, korytarzami ekologicznymi oraz wartościowymi krajobrazowo terenami o różnych ekosystemach. Na terenie obszaru występują pomniki przyrody - ożywionej i nieożywionej oraz ich skupiska, chronione ze względu na szczególne wartości naukowe, kulturowe, historyczno - pamiątkowe i krajobrazowe. Odznaczają się one indywidualnymi cechami, które wyróżniają je spośród innych utworów; w szczególności są to: stare, o dużych rozmiarach, drzewa i krzewy; źródła, wodospady, skałki, jary, głazy, doliny potoków górskich, oraz urwiska skalne. Na obszarze występuje kilka typów siedlisk, szczególnie cenne są duże obszary żyznych i kwaśnych

buczyn, acidofilne dąbrowy oraz zbiorowiska lasów łęgowych nad górskimi potokami. Występuje tu prawie 70 ha lasów jaworowych i klonowo - lipowych, co stanowi blisko 15% całkowitej powierzchni tych lasów na terenie Dolnego Śląska. Obszar Chronionego Krajobrazu Gór Sowich i Bardzkich stanowi naturalną otulinę Parku Krajobrazowego Gór Sowich.

Ponadto blisko wsi Tuszyn występują obszary ochrony NATURA 2000 a mianowicie:

- **„Ostoja Nietoperzy Gór Sowich” PLH020071** - Znajduje się tu 16 cennych obiektów - miejsc zimowania nietoperzy w Górach Sowich. Na terenie obszaru stwierdzono 3 gatunki nietoperzy z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Kolonia rozrodcza nocka dużego w Rościszowie to jedno z największych letnich znanych zgrupowań tego gatunku w Polsce. Obszar obejmuje także siedliska przyrodnicze, m. in. kompleks cennych łąk Glinno-Zagórze, wyspowe stanowisko boru górnoreglowego na Wielkiej Sowie oraz rozproszony płat innych siedlisk.
- **„Masyw Ślęży” PLH020040** - Obszar ważny dla ochrony bioróżnorodności. Stwierdzono tu 11 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 7 gatunków z Załącznika II. Unikatowa roślinność naskalna, duże populacje rzadkich gatunków roślin naczyniowych oraz jedyne potwierdzone ostatnio w Polsce stanowisko mieczyka błotnego *Gladiolus paluster*. Bogata fauna bezkręgowców, a zwłaszcza pajaków, chrząszczy i motyli. Występuje tu wiele rzadkich gatunków roślin niższych o charakterze epiksylicznym i epilitycznym. Na szczególną uwagę zasługują cenne miejsca zimowania nietoperzy w sztolniach dawnej kopalni chromitów „Tapadła” w górze Czernica oraz w podziemiach nieczynnego browaru w Sobótce Górcie.
- **„Wzgórza Niemczańskie” PLH020082** - powierzchnia wynosi 3237,2 ha, z czego na terenie Gminy Dzierżoniów znajduje się prawie 20% (około 605 ha). Obejmuje pasma wzniesień wyznaczające zachodni kraniec rozległego mezoregionu Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich. Są to (od zachodu) Wzgórza: Krzyżowe, Gilowskie, Gumińskie i Dębowe, mające rangę mikroregionów w podziale fizycznogeograficznym. Pasma te mają kształt niewysokich (maks. 418 m n.p.m.), zalesionych grzbietów usytuowanych południkowo, wyraźnie wyodrębnionych krajobrazowo i wzajemnie pooddzielanych obniżeniami dolinowymi, zajętymi przez miejscowości i użytki rolne. Wzgórza te stanowią część tzw. bloku przedsudeckiego o bardzo złożonej budowie geologicznej, występują tu sjenity, serpentynity, magnezyty i wapienie krystaliczne oraz najpowszechniejsze łupki krystaliczne. Skały te były w przeszłości eksploatowane, czego pozostałością są nieczynne wyrobiska małych kamieniołomów i kopalni. Ostoja obejmuje głównie obszary

zalesione, których wspólną cechą jest dominujący udział drzewostanów liściastych z dobrze zachowanymi zbiorowiskami.

Rysunek 7 Obszary ochronne NATURA 2000. Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

ZIELEŃ KULTUROWA

Na obszarze wsi Tuszyn znajdują się 2 obiekty zieleni kulturowej:

- Park pałacowy (skład dendrologiczny: Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), robinia biała (*Robinia pseudoacacia*), grab pospolity (*Carpinus betulus*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), platan klonolistny (*Platanus xacerifolia*), buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), topola szara (*Populus xcanescens*); Park zachował się w dobrym stanie.
- cmentarz ewangelicki (skład dendrologiczny: Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), jesion (*Fraxinus sp.*), świerk pospolity (*Picea abies*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), czereśnia ptasia (*Cerasus avium*), żywotnik (*Thuja sp.*), głóg (*Crataegus sp.*); Stan zachowania zieleni kulturowej na cmentarzu można określić jako dobry - posiada drzewostan dobrze zachowany pod względem zdrowotnym.

Obiekt poddany ochronie	Określenie położenia	Opis obiektu obwód [cm]	Objęty ochroną
Pojedyncze drzewo	Gm. Dzierżoniów, ob. Tuszyn, park wiejski	Lipa drobnolistna, obwód 540	dec. 7140/369/82
Pojedyncze drzewo	Gm. Dzierżoniów, ob. Tuszyn, park wiejski	Grab pospolity, obwód 217	Dec. 7140/372/82
Grupa drzew - 9 szt.	Gm. Dzierżoniów, ob. Tuszyn, park wiejski	Grab pospolity, obwód 122-300	Dec. 7140/373/82

Tabela 1 Wykaz pomników przyrody

Fotografia 1 Lipa drobnolistna - Dec. 7140/369/82

ŚRODOWISKO KULTUROWE

Ziemie, na których położona jest gmina Dzierżoniów ze względu na swoje usytuowanie od dawna włączone były w burzliwy nurt historii Dolnego Śląska. Na terenie gminy Dzierżoniów archeolodzy stwierdzili osadnictwo z okresu mezolitu (8000-4500 lat p.n.e.) – stanowiska w Piławie Dolnej oraz neolitu (4500-1800 lat p.n.e.). Stanowiska tzw. kultury ceramiki sznurowej występują w Kołaczowie (przysiółek Uciechowa) i Roztoczniku.

W latach 1700-650r. p.n.e. istniało tu także osadnictwo zwane „kulturą łużycką”. W VIII wieku ziemie te należały do słowiańskiego plemienia Ślęzan. Gmina, podobnie jak cały Dolny Śląsk, na przestrzeni wieków zmieniała swoją przynależność polityczną. W latach 989-990 została ona przyłączona do Polskich Piastów. W 1392r. w ramach Księstwa Świdnicko-Jaworskiego Gmina włączona została do Czech. W latach 1469-1490 należała do Węgier, a następnie do czeskiej linii Jagiellonów, i kolejno do rodziny Habsburgów, a od 1741r. do pruskich Hohenzollernów. Od roku 1871 do II wojny światowej ziemie, na których znajduje się Gmina należały do Niemiec. Pierwsze wzmianki o miejscowościach z obszaru Gminy pojawiły się już w XIII-XIV wieku.

Najstarsza znana nazwa wsi: *Villa Henrici* wymieniona została w 1283r. i pochodzi z okresu, kiedy Śląsk należał do Piastów. Inna nazwa wsi: *Heinrichsdorf*, wymieniona w 1366r., pochodzi z okresu panowania czeskiego. Kolejną nazwę wsi: *Hennersdorff* wymieniono w 1677r., kiedy Śląskiem, jako częścią Czech, władali Habsburgowie. Po II wojnie światowej, kiedy Śląsk przyłączono do Polski, w 1945r., wieś otrzymała nazwę: *Tuszyn*.

Został on założony prawdopodobnie przez niemieckich osadników w 1283r. jako jedna z wielu wsi przy trakcie. Pierwszym znanym właścicielem wsi był wymieniony w 1366r. Hannus von Betschow. W 1369 r. wieś należała do braci Henselina i Ottona de Ryne, w 1385r. do Niclosa Gellhorn, a później do von Heine. W 1769r. właścicielem wsi był von Schweiniz, a w 1785r. jego córka Dorothea Elisabeth. Od 1825r. wieś była własnością starościny von Prittwitz-Gaffron, z domu von Seidlitz. Własnością rodziny von Prittwitz-Gaffron wieś pozostała do 1945 r.

Na terenie wsi Tuszyn znajdują się dwa obiekty wpisane do wykazu zabytków nieruchomych:

- **Zespół pałacowo - parkowy** (pałac, mur z bramą w zespole pałacowym, pawilon ogrodowy w zespole pałacowym, brama w parku, park, stajnia z bramą przejazdową): Budynek pałacu jest obiektem wolnostojącym, pochodzącym z początków XVIII wieku.

Pałac przebudowywany był na przełomie XIX i XX wieku a następnie gruntownie remontowany w latach 2002-2005 z przeznaczeniem na placówkę oświatową. Pałac wzniosła rodzina von Heide, potem należał do rodziny von Schweiniz, a od początku XIX wieku do 1945r. do rodziny Prittwitz-Gaffron (Pretwicz-Gawron). W tym okresie przez pewien czas pałac był siedzibą królewskiego starosty powiatu dzierzoniowskiego (Kreis Reichenbach). Po 1945r. pałac pełnił wiele funkcji, był gminnym ośrodkiem kultury, znajdowała się tu świetlica wiejska, poczta, sklep itp. Pałac ma kształt litery U, z częścią środkową na planie kwadratu i dwoma skrzydłami bocznymi. Budynek jest dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym oraz mansardowym dachem. Pałac otacza zabytkowy ogród o charakterze krajobrazowym z XVIII wieku z zabytkowym grobowcem, altanką oraz z zachowanymi fragmentami muru. W zabytkowej bramie umieszczone są dwie płyty kamienne z kartuszami herbowymi okolicznej szlachty.

Fotografia 2 Pałac - Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tuszyń

- ***Zespół kościelny*** - kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusowego (mur przy kościele, cmentarz przykościelny): Kościół został wybudowany w 1900r. i obecnie służy parafii katolickiej w Kiełczynie. Obiekt ten jest okazałą, 3-nawową neoromańską budowlą murowaną z cegły, nieotynkowaną. Fronton w formie pseudotranseptu zakończony loggiami flankującymi wieżę, ponad kalenicą przechodzącą w ośmiobok, zwieńczoną

hełmem iglicowym. Dachy nad nawami i prezbiterium dwuspadowe, ceramiczne; nad loggiami i hełm kryte blachą. Na krawędziach szczytów sterczyny. Otwory okienne i drzwiowe zakończone półkoliście, w obramieniach z cegły. Ściany boczne nawy dzielone lizenami, z dwoma rzędami okien: górnym - wysokie z ceglanym maswerkiem, dolnym - małe, podwójne. Gzyms poddachowy zdobiony arkadkowym fryzem. Niegdyś na wieży był zegar. Kościół jest otoczony murem z okresu budowy wraz z byłym cmentarzem.

Rysunek 8 Tuszyn i Wzgórze Kielczyńskie. Źródło: www.dolny-slask.org.pl

Do gminnej ewidencji zabytków nieruchomości wpisane są: Dom mieszkalny nr 8, Dom mieszkalny nr 37, Dom mieszkalny nr 38, Dom mieszkalno - gospodarczy nr 44, Dom mieszkalny nr 45, Dom mieszkalno - gospodarczy nr 46.

Nie daleko od wsi Tuszyn odkryto ślady siedmiu wczesnośredniowiecznych grodzisk, z których jedno, w pobliżu „Tatarskiego Jaru” należy do największych na Śląsku (4,5 ha), zaś położona w centrum obszaru miasto Niemcza jest jednym z najstarszych i najciekawszych miejscowości w Polsce.

PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA URBANISTYKA

Na terenie objętym opracowaniem mamy do czynienia zasadniczo z pasmowym układem urbanistycznym a mianowicie z pasmem biegnącym z południa na północ tj. od miasta Dzierżoniów stanowiącego centrum obsługi powiatu a także gminy - obejmującym wsie: Włóki, Tuszyn i część Kielczyna.

Droga powiatowa przechodząca przez teren osadniczy jest obustronnie obudowana, co wpływa negatywnie na warunki aerosanitarne i akustyczne miejscowości, utrudnia ruch i modernizację dróg, stwarza dla mieszkańców zagrożenie wypadkami drogowymi, jednakże jest to tradycyjny charakter wsi przedgórza sudeckiego. Droga przebiegająca wzdłuż wydłużonego układu osadniczego wsi Tuszyn wymaga niezbędnej modernizacji, wyposażenia w chodniki, pasy dodatkowe i zatoki przeznaczone do parkowania, bezpieczne zatoki przystankowe komunikacji oraz szykany spowalniające ruch.

Występująca na terenie zabudowa w większości stanowi zabudowę siedliskową, kształtowaną na tradycyjnym czworoboku. Uzupełniającą zabudowę stanowi mieszkalnictwo jednorodzinne, z przewagą budownictwa powojennego, o nieszczególnych walorach architektonicznych oraz mieszkalnictwo wielorodzinne. W niewielkim stopniu krajobraz urozmaicają zabudowania pałacowe o wysokich walorach historycznych, dające świadectwo tradycji w budownictwie przedgórza sudeckiego.

Na terenie wsi brak jest wykształconych jednorodnych pod względem funkcjonalnym i urbanistycznym osiedli lub zespołów zabudowy. Wieś nie ma wyraźnie ukształtowanego założenia ruralistycznego, w większości dochodziło w nich do dość chaotycznej zabudowy związanej z parcelacją nieruchomości. Zmienia się to stopniowo pod wpływem rozwoju nowego mieszkalnictwa jednorodzinnego.

Cały obręb geodezyjny Tuszyn posiada obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przyjęty uchwałą Rady Gminy Dzierżoniów Nr XXXIX/366/06 z dnia 1 września 2006r. Przedmiotowy plan jest na bieżąco aktualizowany, świadczą o tym uchwały zmieniające przedmiotowy plan, co cztery lata Rada Gminy bada jego aktualność poprzez przeprowadzenie analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym. Plan miejscowy uporządkował gospodarkę przestrzenną na terenie wsi poprzez wskazanie terenów inwestycyjnych, ochronę terenów rolnych i leśnych, założenia architektoniczne i kulturowe. Dzięki wprowadzeniu planu miejscowego proces inwestycyjny znacznie się skrócił.

KOMUNIKACJA DROGOWA

Obszar ten położony jest peryferyjnie w stosunku do głównych ośrodków generacji ruchu. Przez teren nie przebiegają trasy ruchu międzynarodowego i międzyregionalnego. Głównym węzłem komunikacyjnym dla opracowywanego obszaru jest miasto Dzierżoniów, przez które to przebiega linia kolejowa Katowice - Kamieniec Ząbkowicki - Świdnica – Legnica. Omawiana północna część Gminy Dzierżoniów skomunikowana jest następującą siecią dróg powiatowych:

- Nr 2879 D z gminy Marcinowice do drogi Nr 2878 D,
- Nr 2878 D z gminy Marcinowice przez Książnicę, Kiełczyn do gminy Łagiewniki,
- Nr 3009D łącząca Dzierżoniów z drogą 2878D przez Włóki, Tuszyn i Kiełczyn
- Nr 3019 D łącząca drogę Nr 3009 D w kierunku do Mościska,

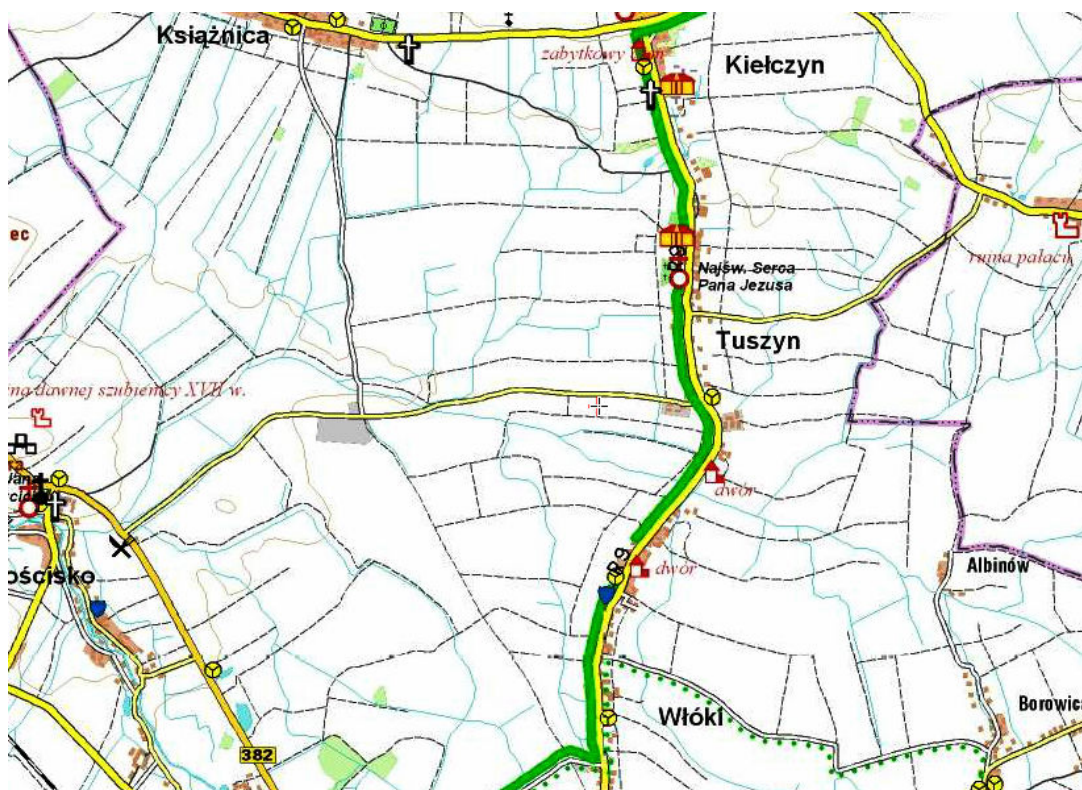
Parametry techniczne tych dróg na większości odcinków odpowiadają warunkom normatywnym klasy L (szerokość jezdni 5 - 6 m, szerokość korony 8 - 9 m). Występują jednak odcinki o niższych parametrach, zwłaszcza o nienormatywnych łukach poziomych, ograniczonej widoczności (na wyprzedzanie), a także o zaniżonej szerokości jezdni i korony drogi.

Brak jest odpowiedniej izolacji ruchu kołowego od zabudowy, ulice nie są wyposażone w chodniki. Istnieje również potrzeba wyznaczenia tras rowerowych (uwarunkowania turystyki i rekreacji) izolowanych od ruchu samochodowego.

Drogi gminne w granicach zabudowy w większości gruntowe, okresowo utwardzane odpadem kamiennym, wymagają pokrycia masą bitumiczną i powiększeniem ich szerokości do warunków normatywnych klasy D.

Na terenie wsi znajdują się dwa przystanki autobusowe (w dobrym stanie). Usługi transportowe świadczy firma P.H.U. „KAL-POL”. Odjazdy odbywają się codziennie (ok. co godzinę) w kierunkach dwóch największych miast dla tego ośrodka tj. Dzierżoniowa i Świdnicy.

Przez teren wsi przebiega Europejska Trasa Rowerowa Bałtyk - Adriatyk (Amber Route): Pula – Triest – Lubiana – Wiedeń – Brno – Ołomuniec – Gdańsk, o długości 1 930 km.

Rysunek 9 Europejska Trasa Rowerowa Bałtyk – Adriatyk. Źródło: <http://www.eurovelo.pl/>

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ZAOPATRZENIE W WODĘ

Aktualnie pobór wody pitnej odbywa się z dwóch studni zlokalizowanych w granicach wsi Tuszyn. Na ich eksploatację została wydana decyzja :

- decyzja nr OŚ.IV-6210/74b/98 dla Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Dzierżoniowie ul. Kilińskiego 25a na szczególnie korzystanie z wód w zakresie poboru wody oraz eksploatacji studni głębinowych w Tuszynie, studnia nr 1 /III R, geolog. 207, studnia nr 2 / II r, geolog. 217. Ustanowiono również strefę ochronną w/w ujęć, studnia nr 1 w postaci kwadratu 20 x 20 m o powierzchni $F = 400 \text{ m}^2$, tj. położonego na działce nr 197/4 oraz dla studni nr 2 w postaci prostokąta 24 x 24 m o powierzchni $F = 576 \text{ m}^2$ tj. położonego na działce nr 200/2.

Poważnym zagrożeniem dla czystości wód podziemnych jest szeroko pojęta produkcja rolnicza. Rolnictwo jak każda działalność gospodarcza opiera się na wykorzystaniu zasobów naturalnych, kapitałowych i ludzkich. Jednak stopień wykorzystania zasobów naturalnych w rolnictwie w porównaniu do innych działów gospodarki jest szczególnie duży i jego oddziaływanie na szeroko pojętą przestrzeń przyrody jest istotne. Zagrożenia dla środowiska powodowane przez rolnictwo wynikają z jednej strony ze stosowania intensywnych technologii

rolniczych - obciążenie gleby i wód rolniczych, a z drugiej wiążą się bezpośrednio z poziomem infrastruktury sanitarnej gospodarstwa rolnego i wsi - brak urządzeń do czyszczenia ścieków oraz do właściwego przechowywania i gospodarowania odchodami rolniczymi: obornik, gnojówka, gnojowica, itp.

Występujące w tej części gminy użytkowe piętra wodonośne pod względem jakości wód mieszczą się w II klasie średniej jakości i nie wykazują przekroczeń wymagań dla wód pitnych. Na obszarze gminy zlokalizowany jest jeden punkt wojewódzkiej sieci badawczej monitoringu jakości wód podziemnych. Ww. monitoringiem objęte zostało ujęcie wód w Kiełczynie ujmujące wody pietra czwartorzędowego.

Stopień zwodociągowania tej części gminy wynosi 100 % ogólnej liczby mieszkańców.

GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Wieś Tuszyn posiada system kanalizacji sanitarnej prowadzącej ścieki do mechaniczno - biologicznej grupowej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej we wsi Mościsko na pograniczu z wsią Tuszyn (pojemność oczyszczalni wynosi 500 m³/d). Rzeczywista ilość ścieków dopływających do oczyszczalni wynosi ok. 260 m³/d. Ścieki dopływają do oczyszczalni dwoma kolektorami głównymi: od strony wsi Książnica kolektorem ciśnieniowo - grawitacyjnym a od strony wsi Włóki kolektorem tłocznym. Mimo takiej komfortowej sytuacji nie wszystkie posesje zostały jeszcze do niej przyłączone.

Eksploatacją oczyszczalni Mościsko zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Dzierżoniów, dysponujący pozwoleniem wodno - prawnym. Oczyszczalnia zlokalizowana jest na działce nr 57/2 w obrębie geodezyjnym Mościsko, na pograniczu z wsią Tuszyn. Na trasie kanalizacji zbiorczej wybudowane zostały 3 przepompownie główne (Książnica, Włóki i Uciechów) oraz 19 sztuk przepompowni pośrednich.

Wody deszczowe odprowadzane są do rowów przydrożnych. Niemniej jednak z uwagi na brak badań wód prowadzonych przez Potok Gniły trudno jest określić stan zanieczyszczeń wód powierzchniowych.

ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Zasilanie terenu opracowania w energię elektryczną odbywa się rozdzielczymi sieciami napowietrznymi średniego napięcia 40 kV i 20 kV oraz systemem trafostacji. Główne punkty zasilania znajdują się na terenie miasta Dzierżoniowa i Bielawy.

ZAOPATRZENIE W GAZ

Teren opracowania nie jest wyposażony w sieć gazową.

GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie gminy zlokalizowane jest rejonowe składowisko odpadów komunalnych „Gilów”. Cały obszar gminy objęty jest zorganizowanym wywozem nieczystości bytowych. Z uwagi na brak podmiotów wytwarzających odpady przemysłowe lub niebezpieczne nie ma problemu utylizacji tych odpadów.

Fotografia 3 Segregacja odpadów

ENERGIA CIEPLNA

Mieszkańcy korzystają w przeważającej większości z indywidualnych źródeł ciepła znajdujących się w poszczególnych gospodarstwach domowych (ogrzewanie piecowe lub etażowe CO) opalanych węglem i koksem. Do produkcji energii cieplnej wykorzystywana jest też energia elektryczna i olej opałowy.

TELEKOMUNIKACJA

Miejscowość wyposażona jest w sieć telefoniczną. Usługi telekomunikacyjne świadczone są przez wiodących operatorów sieci przewodowej i bezprzewodowej.

STREFA GOSPODARCZA

Przestrzeń rolnicza omawianego obszaru, charakteryzuje się dużą zwartością. Ciągłość tej przestrzeni, jako cecha korzystna z produkcyjnego punktu widzenia, powinna być maksymalnie zachowana także w dalszym rozwoju przestrzennym wsi. Mniej korzystną cechą terenów rolnych jest stosunkowo mały udział zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, a zwłaszcza pasów zadrzewień o charakterze wiatrochronnym. W ostatnich latach obserwuje się generalną tendencję do wzrostu przeciętnej powierzchni indywidualnego gospodarstwa rolnego, co wiąże się m.in. ze spadkiem liczebności gospodarstw oraz wykupem lub wydzierżawieniem gruntów uspołecznionych. Podobnie, jak w całym województwie, obserwuje się malejący stopień wykorzystania budynków gospodarczych. Zwraca uwagę szczególnie wysoki stopień „opuszczenia” obór. Warto przy tym podkreślić, że niewykorzystane rolniczo budynki gospodarcze nie zostały w większości adaptowane na inne, nierolnicze funkcje. Stanowią więc poważną rezerwę majątku trwałego, która jak najszybciej powinna być wykorzystana na rozwój różnorodnych nowych form aktywności gospodarczych.

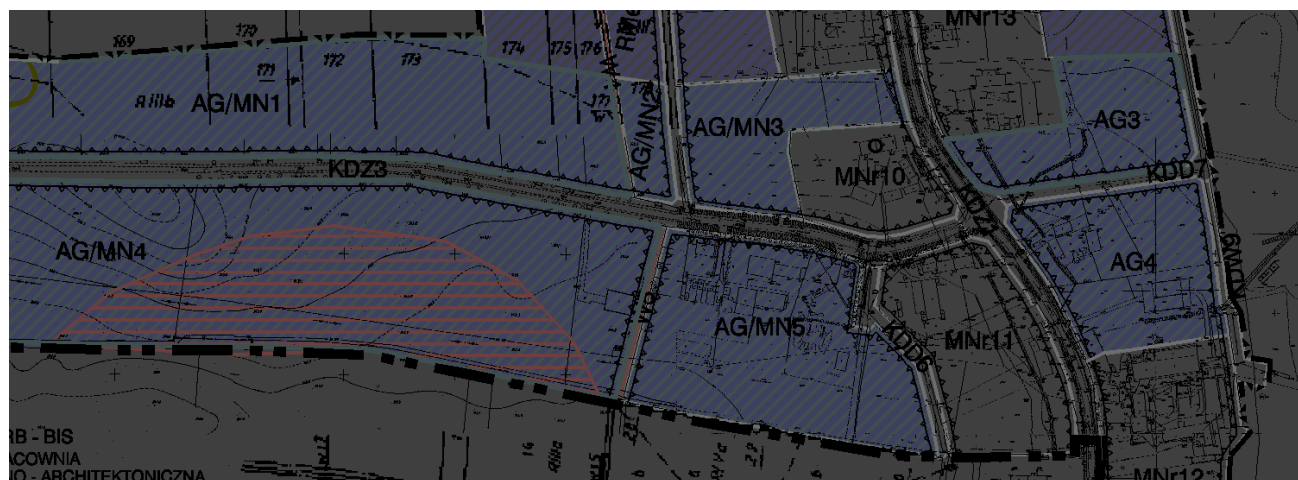
Brak jest na terenie wsi gospodarstw agroturystycznych, pensjonatów czy hoteli. Występuje kilka rodzinnych firm handlowych i usługowych:

- Wojciechowska Dorota „GRACIK” - Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach;
- Anna Gogolewska „RADAN” Tadeusz Lasoń PPH „TANMET” S.C. - Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi;
- Bobrowski Szymon „EURO KIER” - Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy;
- Cichocki Jerzy „Handel obwoźny” - Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach;
- Danuta Jeziorska Firma „DIG-BET” - Produkcja wyrobów budowlanych z betonu;
- Drozdek Bernadetta „PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUGOWO-PORZĄDKOWE”;
- ELEKTRO-MAJSTER Roman Łysenko - Produkcja elektrycznych silników, prądnic i transformatorów;
- Falów Elżbieta „FIRMA OGÓLNOBUDOWLANA” - roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych;
- Jacek Turczyński „Zakład Przerobu Szkła Płaskiego – VENTI” - produkcja szkła płaskiego;
- Kielek Jarosław „TTM - Usługi-Handel-Produkcja” - Transport drogowy towarów;

- Kucfir Marek „P.P.H.U. MAX” - Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa;
- Piotr Oporski „P.H.U. OPORSKI” - Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków;
- Wierzbicki Sławomir „HANDEL OBWOŻNY” - Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach;
- Wojciechowski Adam „MEBELEK” - Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach.

Na terenie wsi Tuszyn brak jest marketów, sklepów wielobranżowych, spożywczych czy też kolporterów.

Plan miejscowy dla wsi Tuszyn przewiduje tereny związane z szeroko rozumianą aktywnością gospodarczą.

Rysunek 10 Wrys z MPZP wsi Tuszyn obrazujący strefy aktywności gospodarczej AG/MN. Źródło: Urząd Gminy Dzierżoniów

WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Wieś Tuszyn liczy ok. 395 mieszkańców. Znaczna część ludności wiejskiej utrzymuje się ze źródeł pozarolniczych, w tym pracując poza miejscem zamieszkania. Wzrostu liczby ludności można oczekiwać z uwagi na fakt, że wieś stanowi zaplecze mieszkaniowe dla aglomeracji dzierzoniowskiej. Drugi fakt stanowi wykorzystanie potencjału rozwoju turystyki i rekreacji. Koncentracja zabudowy jest korzystna ze względu na łatwiejsze jej wyposażenie w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną.

Obecna struktura społeczna populacji wsi została ukształtowana pod wpływem bezpośredniego sąsiedztwa Dzierżoniowa i Bielawy, które to ośrodki zdominowane były przez sektor przemysłowy, w którym znajdowali również pracę mieszkańcy badanego obszaru. Drastyczny spadek zatrudnienia w największych zakładach przemysłowych powiatu był przyczyną wysokiego bezrobocia, którego stopa znacznie przekraczała porównywalne wskaźniki krajowe. Tak, więc i ta sytuacja nie ominęła mieszkańców wsi Tuszyn, wśród których w dalszym ciągu notuje się wysoki wskaźnik bezrobocia, porównywalny ze wskaźnikiem bezrobocia w powiecie.

Z roku na rok warunki zamieszkiwania na terenach wiejskich gminy Dzierżoniów poprawiają się, mieszkaniowy ruch budowlany znacznie wzrósł. Wybudowane obiekty charakteryzują się znaczną powierzchnią użytkową ok. 160 m². Oznacza to, że budują się ludzie zamożni, którzy preferują tereny wiejskie jako miejsce zamieszkania.

Standard wyposażenia mieszkań jest zadowalający, budynki zwodociągowane i skanalizowane. Z uwagi na pełne wyposażenie terenu w sieć wodno-kanalizacyjną wynika, że poprawa standardu mieszkań leży po stronie użytkowników mieszkań, ich możliwości finansowych i potrzeb w tym zakresie.

Mówiąc o popycie na nowe mieszkania należy mieć na uwadze tzw. popyt potencjalny, który w rzeczywistości będzie podlegał prawom rynku, a więc uzależniony będzie od zamożności i siły nabywczej społeczności lokalnej. Liczyć należy się także z napływem ludności z zewnątrz kierujących się atrakcyjnymi warunkami zamieszkania na terenie objętym opracowaniem. Dlatego też celowym jest wskazanie rezerw terenowych pod przyszłe budownictwo mieszkaniowe, oczywiście o standardach charakterystycznych dla krajów Unii Europejskiej.

Usługi z zakresu sportu i rekreacji oraz wypoczynku znajdują znakomite zaplecze na terenie Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego, oraz na terenie boiska i placu zabaw, których – rozbudowa, doposażenie - planowane jest również w niniejszym opracowaniu. Znakomicie

jako animator spędzania wolnego czasu sprawdza się szkoła w Tuszynie organizująca imprezy sportowe i kulturalne bazujące na walorach krajobrazowych otoczenia.

Usługi z zakresu oświaty realizowane są na terenie opracowania w ramach Szkoły Podstawowej w Tuszynie mieszczącej się w zabytkowym zespole pałacowym do której uczęszcza ok. 117 dzieci. W budynku mieści się również przedszkole do którego uczęszcza ok. 70 dzieci. Usługi oświaty z zakresu zarówno szkolnictwa zawodowego, średniego jak i wyższego oferowane są w szerokim zakresie na terenie powiatu dzierzoniowskiego i świdnickiego.

Bezrobocie kształtuje się na dosyć wysokim poziomie, podobnie jak w całym powiecie dzierzoniowskim. Niski poziom wykształcenia społeczeństwa i związane z tym niskie kwalifikacje zawodowe, to poważna bariera w dalszym rozwoju. Dlatego istotne znaczenie będzie miała odpowiednia polityka władz gminy w zakresie rozwoju edukacji i kultury, a także tworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkiwania i podejmowania działalności gospodarczej, które przyciągać będą wyżej wykształcone kadry.

Usługi z zakresu ochrony zdrowia realizowane są przede wszystkim na terenie miasta Dzierżoniowa, który stanowi ośrodek usług wyższego rzędu i zapewnia je na przeciętnym poziomie w skali województwa. O ile na terenie miasta Dzierżoniowa wzrosła liczba prywatnych gabinetów lekarskich świadczących także odpłatnie leczenie specjalistyczne, o tyle poziom lecznictwa zamkniętego jest dość niski. Drugim znaczącym ośrodkiem z zakresu usług ochrony zdrowia jest miasto Świdnica.

Na terenie wsi Tuszyn w obszarze przeznaczonym pod aktywność gospodarczą występuje strefa potencjalnego zalewu wód powodziowych. Inne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia na terenie wsi to:

- zagrożenia spowodowane ruchem komunikacyjnym zwłaszcza wzdłuż drogi powiatowej relacji Dzierżoniów - Kielczyn
- zagrożenie przestępczością, szczególnie akty wandalizmu.

Na terenie wsi działa Ochotnicza Straż Pożarna, której siedziba została wyremontowana. Planowane jest doposażenie przedmiotowego obiektu w niniejszym opracowaniu

Działą Stowarzyszenie „Wzgórza Kielczyńskie”, które jest organizacją samorządną o charakterze społeczno- gospodarczym. Stowarzyszenie jest apolitycznym, dobrowolnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Celem stowarzyszenia jest : wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi, wspieranie demokracji i budowania społeczeństwa obywatelskiego w lokalnej społeczności,

ochrona interesów społeczności lokalnej oraz swoich członków w ramach obowiązującego porządku prawnego, wypowiedanie się w sprawach publicznych.

Brak jest na terenie wsi placówki pocztowej.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, służących do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S (Strengths) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu;
- W (Weaknesses) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu;
- (Opportunities) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany;
- T (Threats) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Informacja strategiczna, posegregowana według opisanych kryteriów na cztery grupy, jest następnie zapisywana w czterodzielnej macierzy strategicznej. W niektórych wykładniach mówi się: mocne strony i słabe strony - to czynniki wewnętrzne, szanse i zagrożenia - to czynniki zewnętrzne. W innej interpretacji: mocne strony i słabe strony to cechy stanu obecnego, a szanse i zagrożenia, to spodziewane zjawiska przyszłe. Wreszcie u niektórych autorów: mocne strony i słabe strony to czynniki zależne od nas (te, na które mamy wpływ planistyczny i zarządczy), a szanse i zagrożenia, to czynniki obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu sprawczego. Analiza SWOT daje wartościowy rezultat analityczny przy zastosowaniu każdego z trzech wymienionych ujęć, pod warunkiem, że jest ono stosowane konsekwentnie i świadomie.

Na podstawie analizy zasobów, opracowano korzystne i niekorzystne cechy wewnętrzne miejscowości, jak i potencjalne szanse i zagrożenia występujące w otoczeniu, które mogą mieć wpływ na przyszłość wsi Tuszyń i jej mieszkańców. Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego miejscowości. Poniższa analiza SWOT jest wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach miejscowości ułożonych przekrojowo poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego.

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- korzystne położenie geograficzne i klimatyczne - bliskość aglomeracji Świdnicy i Dzierżoniowa - całość miejscowości pokryta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	- zły stan techniczny dróg - położenie peryferyjne względem głównych szlaków komunikacyjnych - trudne warunki komunikacyjne	- Poprawa stanu nawierzchni i odwodnienia dróg - budowa chodników, parkingów, ścieżek rowerowych	- brak aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Tabela 2 Położenie, struktura przestrzenna

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- dobra dostępność do usług na terenie miasta Dzierżoniów i Świdnica - wyznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów przewidzianych pod aktywność gospodarczą	- brak zaspokojenia potrzeb w zakresie turystyki. - brak infrastruktury turystycznej - Pogarszający się stan finansowy mieszkańców i gospodarstw rolnych - brak sklepu wielobranżowego - brak strony internetowej wsi - brak ośrodka zdrowia na terenie wsi	- uaktywnienie terenu do usług turystycznych i rekreacyjnych - zatrudnianie do prac ogrodnich, porządkowych, ochroniarskich miejscowej ludności - pojawienie się i rozwój usług agroturystycznych - zwiększenie się zainteresowania Inwestorów do inwestowania na terenie miejscowości	- zmniejszające się środki ze strony gminy na inwestycje - obciążenie gmin dodatkowymi zadaniami bez zabezpieczenia finansowego - pogorszenie się środowiska przyrodniczego - pogorszenie się stanu drogi powiatowej relacji Dzierżoniów – Kiełczyn - zubożenie mieszkańców

Tabela 3 Gospodarka i usługi

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- zwodociągowania wieś - kanalizacja sanitarna - występowanie rezerwy wody dobrej jakości - występowanie na terenie wsi urządzeń telekomunikacyjnych	- brak sieci gazowej - niewystarczająca ilość utwardzonych dróg lokalnych - brak chodników przy drogach powiatowych i gminnych	- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej - poprawa jakości sygnału urządzeń telekomunikacyjnych	- pogarszający się stan dróg powiatowych - brak środków z budżetu Gminy i Państwa na realizację zadań z zakresu rozwoju infrastruktury - brak środków w

- uporządkowana gospodarka w zakresie zbiórki odpadów	- brak zatoczek autobusowych - brak parkingów	beprzewodowych - linia światłowodowa	indywidualnych gospodarstwach na modernizację i rozwój gospodarstw
---	--	---	--

Tabela 4 Infrastruktura techniczna

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- występowanie placówki oświatowej - zaangażowanie społeczeństwa w rozwiązywanie problemów społecznych (Rada Rodziców) - aktywność mieszkańców w organizacji imprez w zakresie kultury - bardzo dobry stan techniczny szkoły - bardzo dobry stan remizy strażackiej	- niedostateczny wybór form kształcenia pozalekcyjnego - brak lekarzy specjalistów na terenie wsi - słaby stan nawierzchni boiska - brak oświetlenia boiska - brak trybun na boisku - brak sali gimnastycznej - brak świetlicy wiejskiej	- wzrost zainteresowania społeczeństwa udziałem w imprezach i szukaniem sposobów uzyskiwania środków finansowych - modernizacja i rozbudowa placu zabaw	- brak stabilnego zabezpieczenia w środki finansowe na oświatę - wzrost przestępczości na terenach wiejskich - wzrastająca ilość osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku kierowanych do pomocy społecznej

Tabela 5 Infrastruktura społeczna

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- bardzo dobry stan środowiska naturalnego - występowanie atrakcyjnych obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - występowanie obszaru krajobrazu chronionego - boisko do piłki nożnej - plac zabaw	- brak bazy turystycznej - brak zaplecza rekreacyjnego - słabe zainteresowanie rozwojem agroturystyki - brak środków na organizowanie imprez sportowych i rekreacyjnych - brak chodników i ścieżek rowerowych - niedostateczna świadomość społeczna w zakresie gospodarki	- bliskość Wrocławia i Wałbrzycha - dynamiczny rozwój okolicznych wsi, miejscowości: Dzierżoniów, Bielawa, Pieszyce, Świdnica.	- brak zainteresowania Inwestorów - pogorszenie się stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego

	odpadami - brak sali gimnastycznej		
--	---------------------------------------	--	--

Tabela 6 Środowisko (rekreacja i turystyka)

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- rezerwa terenów pod budownictwo mieszkaniowe; - aktualny plan zagospodarowania przestrzennego - uzbrojenie terenu w kanalizację sanitarną - zwodociągowanie wsi	- brak uzbrojenia terenu w gaz - niewystarczający stopień zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych	- rozwój budownictwa letniskowego ze względu na walory przyrodnicze - powstanie pensjonatów, hoteli	- wzrost cen w budownictwie i obniżenie tempa rozwoju - brak możliwości uzyskania dofinansowania - trudności w uzyskaniu kredytów mieszkaniowych dla ludzi o niskich dochodach

Tabela 7 Gospodarka komunalna i mieszkaniowa

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- istnienie warunków naturalnych sprzyjających podjęciu produkcji zdrowej żywności - dobre klasy bonitacyjne gruntów rolnych	- zła struktura obszarowa gospodarstw - brak form zorganizowania rolników indywidualnych - brak alternatywnych miejsc pracy na obszarach wiejskich - postępujący proces starzenia się ludności wiejskiej	- rozwój ekologicznego rolnictwa - rozwój turystyki i agroturystyki - produkowanie żywności ekologicznej - proste przetwórstwo w celu uzyskania potraw regionalnych	- niska dochodowość z pracy w rolnictwie - wysoka konkurencyjność produktów rolniczych

Tabela 8 Rolnictwo

WIZJA ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Najbardziej doświadczeni i skuteczni menedżerowie zadają sobie pytanie, jakie są cele i aspiracje ich organizacji. W ich umysłach tworzą się obrazy organizacji w przyszłości, a wdrażane strategie mają za zadanie urzeczywistnienie tych obrazów. Zastanawiają się, w jaki sposób zapewnić, że wartości, którymi kierują się w życiu osobistym, staną się również wartościami dla ich organizacji. Nawet najbardziej ciekawe pomysły w przyszłości pozostaną jedynie pięknymi marzeniami w głowach jej menedżerów lub właścicieli, jeżeli nie zostaną sprecyzowane, jasno wyartykułowane i zakomunikowane najważniejszemu interesariuszom. Stąd powstała idea misji i wizji - deklaracji celów i aspiracji.

Wizję wsi Tuszyn określono do 2020r.:

„Poprawa warunków życia społeczności lokalnej poprzez kompleksowy i harmonijny rozwój wsi wykorzystujący jej potencjał i zasoby”

Wizja stanowi zapis woli mieszkańców, którzy będą wspólnie realizować nakreślone cele. Wizja w swej istocie łączy wszystkie środowiska, siły i osoby na rzecz jej realizacji, jednak bez wskazywania sposobów i środków. Te zapewne będą wypadkową aspiracji, doświadczeń i pomysłowości mieszkańców i ośrodków decyzyjnych wcielających ją w życie.

Tuszyn będzie:

- wsią nowoczesną, bezpieczną i wygodną – z dobrymi drogami, chodnikami, oświetlonymi ulicami, sklepem, z dobrymi telekomunikacyjnymi łączami (bardziej dostępny Internet), z wieloma nowymi domami;
- wsią zadbaną, czystą, z estetycznymi domami i pięknymi ogrodami;
- wsią dającą szansę na wypoczynek, sport i rekreację dla dzieci, młodzieży, turystów
- wsią zintegrowaną, z aktywną i nowoczesną społecznością (zadbamy o wysoką świadomość ekologiczną, o nasze wykształcenie - kursy, szkolenia; będziemy jak dotąd organizować wspólne zabawy, festyny);
- wsią dbającą o dzieci i młodzież, a także integrującą wszystkich nowo przybyłych, tak by każdy mieszkaniec czuł się ważnym członkiem naszej społeczności i miał jak najlepsze warunki do rozwoju;
- wsią dbającą o zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych;

- *wsią zachowującą kameralną, przyjazną skalę urbanistyczną, eksponującą swoje zabytki i otaczający naturalny krajobraz.*

Dla realizacji naszej wizji konieczne będzie także zaangażowanie i współdziałanie władz samorządowych Gminy Dzierżoniów, zwłaszcza w działaniach wymagających znacznego wkładu finansowego. Tuszyń dzięki działaniom własnym, wspomagany przez Gminę oraz fundusze zewnętrzne może stać się modnym i atrakcyjnym miejscem zamieszkania, ale także miejscem wycieczek i przystankiem na turystycznych trasach.

OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ

Plan Odnowy Miejscowości zawiera układ wyznaczonych przez społeczność priorytetów, celów rozwojowych oraz konkretnych projektów. Opis planowanych działań zawiera projekty o charakterze inwestycyjnym i aktywizującym społeczność lokalną, których realizację przewiduje się w okresie najbliższych 8 lat. Poszczególne priorytety i projekty zgodne są z ustaloną wizją rozwoju wsi Tuszyn. W zależności od zaawansowania prac, projekty powinny być uszczegółowione. Wskazany poniżej zakres zadań priorytetowych nie jest katalogiem zamkniętym.

PRIORYTET I – POPRAWA ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

CEL I – MODERNIZACJA I ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

PROJEKT I – Zagospodarowanie centrum wsi Tuszyn poprzez budowę chodnika

PROJEKT II – Budowa lamp solarnych na terenie wsi Tuszyn

PROJEKT III – Modernizacja istniejącego oświetlenia

PROJEKT IV – Realizacja prac modernizacyjno – inwestycyjnych mających na celu poprawę stanu technicznego i podniesienia bezpieczeństwa na drogach gminnych w miejscowości Tuszyn

PROJEKT V – Gazyfikacja wsi

PROJEKT VI – Poprawa estetyki wsi

PROJEKT VII – zwodociągowanie boiska do piłki nożnej

CEL II – POPRAWA KWALIFIKACJI I WYKSZTAŁCENIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

PROJEKT I - Kursy umożliwiające zmianę kwalifikacji zawodowej mieszkańców

PROJEKT II – Szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, tworzenia gospodarstwa agroturystycznego, małej gastronomii itp.

PROJEKT III – Kursy językowe dla mieszkańców

PROJEKT IV - Stymulowanie działalności dających dodatkowe dochody gospodarstwom rolnym

PROJEKT V – rozszerzenie katalogu zajęć pozalekcyjnych

CEL III – OCHRONA ŚRODOWISKA

PROJEKT I – Edukacja ekologiczna i propagowanie działań proekologicznych

PROJEKT II – likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów

PROJEKT III – Cięcia pielęgnacyjne i sanitarne drzew oraz utrzymanie terenów zielonych

PROJEKT IV – Konserwacja i remonty rowów melioracyjnych i urządzeń melioracji szczegółowych

PROJEKT V – Budownictwo przyjazne środowisku

PRIORYTET II – ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI WSI POPRZEZ MODERNIZACJĘ I ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY, REKREACJI I SPORTU, TURYSTYKI

CEL I - ROZWÓJ TURYSTYKI I WYPOCZYNKU OPARTY O ZASOBY PRZYRODNICZE I DZIEDZICTWO KULTUROWE WSI

PROJEKT I – Budowa i promocja ścieżek rowerowych

PROJEKT II - Budowa tablic informacyjnych i tzw. „Witaczy”

PROJEKT III – Stworzenie strony internetowej wsi Tuszyn

PROJEKT IV - Szeroko rozumiana promocja wsi

PROJEKT V - Szkolenia w zakresie tworzenia i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych

CEL II – INFRASTRUKTURA REKREACYJNA I SPORTOWA

PROJEKT I – Wykonanie wiaty przy boisku sportowym

PROJEKT II – Remont boiska sportowego wraz z jego doposażeniem

PROJEKT III – Doposażenie i modernizacja placu zabaw

PROJEKT IV – Organizowanie imprez okolicznościowych i sportowych

PROJEKT V – Budowa boiska wielofunkcyjnego

PROJEKT VI – Budowa sali gimnastycznej

CEL III – INFRASTRUKTURA KULTUROWA

PROJEKT I - Wspieranie działalności lokalnych animatorów kultury

PROJEKT II - Wspieranie i kultywowanie lokalnego rękodzieła i tradycji ludowej

PROJEKT III – Wspieranie ochrony najważniejszych zabytków wsi Tuszyn

PROJEKT IV – Modernizacja i doposażenie obiektów cennych (strategicznym) dla wsi Tuszyn (np. OSP, szkoła podstawowa, przedszkole)

PROJEKT V – budowa sali wiejskiej

WDROŻENIE I MONITOROWANIE PLANU

Wdrażanie planów jest procesem, który powinien zapewnić osiągnięcie przyjętych w planie celów strategicznych. Szczególną rolę w tym procesie odgrywa funkcja organizowania i kierowania ludźmi. Głównym celem kontroli jest bieżące monitorowanie działalności i rejestrowanie odchyleń oraz przekazywanie informacji kierownictwu, które na ich podstawie podejmuje decyzje korygujące. Podczas procesu wdrażania planu chodzi o efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów kapitałowych, ludzkich i marketingowych. Wybór strategii ma istotny wpływ na dalsze funkcjonowanie organizacji, gdyż struktura organizacyjna musi być dostosowana do strategii. Skuteczność strategicznego zarządzania marketingiem w znacznym stopniu zależy od zaangażowania naczelnego kierownictwa w realizację zadań marketingowych. W procesie wdrażania planu marketingowego bardzo ważnym czynnikiem są umiejętności, postawy i zachowania personelu. Na jakość kierowania składają się następujące grupy działań:

- koordynowanie - zapewnienie harmonijnej współpracy;
- komunikację - przepływ informacji w układach poziomych i pionowych;
- administrowanie kadrami - dobór personelu, szkolenie i ocenianie;
- motywowanie - stworzenie klimatu motywacyjnego, w którym personel w pełni skieruje swoje działania na osiągnięcie celów.

Wdrożenie Planu Odnowy Miejscowości rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Sołeckiej wsi Tuszyn oraz Rady Gminy Dzierżoniów. Wdrożenie Planu zaleca się Wójtowi Gminy Dzierżoniów, Radzie Sołeckiej wsi Tuszyn oraz Sołtysowi wsi Tuszyn. Monitorowanie każdego przedsięwzięcia - czyli dbanie o prawidłowy jego przebieg przez cały czas jego trwania polega na systematycznym zbieraniu, zestawianiu i ocenie informacji rzeczowych i finansowych w postaci ustalonych wskaźników, które opisują jego postęp i efekty. W monitorowaniu biorą udział wszystkie podmioty oraz komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Dzierżoniowie zaangażowane we wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości wsi Tuszyn. Oceną wdrażania Planu zajmie się Rada Sołecka. Ocena Planu Odnowy Miejscowości na lata 2012 – 2020 przez Radę Sołecką będzie polegała na okresowym sprawdzeniu wskaźników takich jak:

1. Efektów rzeczowych poszczególnych projektów (stanu realizacji poszczególnych inwestycji ujętych w planie odnowy).

2. Efektów finansowych, czyli wydatków ponoszonych w kolejnych latach, także wydatków poniesionych w stosunku do wydatków planowanych w budżecie Gminy Dzierżoniów.

3. Barrier w realizacji przedsięwzięć, zarówno finansowych, jak i poza - finansowych.

Ocena powinna wskazywać również, czy realizacja działań ujętych w dokumencie ma być kontynuowana w przyjętym kształcie, czy też zachodzi potrzeba zmian w jego elementach na przykład poprzez włączenie nowych projektów w miarę pojawiania się nowych możliwości.

SPIS TABEL

Tabela 1 Wykaz pomników przyrody	15
Tabela 2 Położenie, struktura przestrzenna.....	30
Tabela 3 Gospodarka i usługi.....	30
Tabela 4 Infrastruktura techniczna	31
Tabela 5 Infrastruktura społeczna	31
Tabela 6 Środowisko (rekreacja i turystyka).....	32
Tabela 7 Gospodarka komunalna i mieszkaniowa	32
Tabela 8 Rolnictwo	32

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Położenie geograficzne wsi Tuszyn. Źródło: opracowanie własne.....	4
Rysunek 2 Tuszyn na pocztówce z lat 20. Kościół, sklep Hermanna Liebecka, gospoda A. Mucha i pomnik wojenny. Źródło: www.dolny-slask.org.pl	5
Rysunek 3 Regionalizacja klimatyczna. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego.....	6
Rysunek 4 Jednostki fizycznogeograficzne. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego.....	8
Rysunek 5 Hydrogeologiczny podział regionalny na terenie województwa dolnośląskiego. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego	9
Rysunek 6 System obszarów chronionych. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego.....	11
Rysunek 7 Obszary ochronne NATURA 2000. Źródło: http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/ . 14	
Rysunek 8 Tuszyn i Wzgórza Kiełczyńskie. Źródło: www.dolny-slask.org.pl	18
Rysunek 9 Europejska Trasa Rowerowa Bałtyk – Adriatyk. Źródło: http://www.eurovelo.pl/	21
Rysunek 10 Wyrys z MPZP wsi Tuszyn obrazujący strefy aktywności gospodarczej AG/MN. Źródło: Urząd Gminy Dzierżoniów	25

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia 1 Lipa drobnolistna - Dec. 7140/369/82.....	15
Fotografia 2 Pałac - Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tuszynie.....	17
Fotografia 3 Segregacja odpadów	23

WSTĘP.....	2
PODSTAWOWE INFORMACJE	3
OBSZAR, CZAS REALIZACJI PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI, CZŁONKOWIE ZESPOŁU	3
POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ADMINISTRACYJNE	4
ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI WSI TUSZYN.....	6
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	6
PARAMETRY KLIMATYCZNE	6
UKSZTAŁTOWANIE TERENU	7
WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN, TERENÓW GÓRNICZYCH ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	8
WODY	8
WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	11
PARKI KRAJOBRAZOWE, OBSZARY OCHRONNE NATURA 2000.....	11
ZIELEŃ KULTUROWA	14
ŚRODOWISKO KULTUROWE.....	16
PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	19
URBANISTYKA	19
KOMUNIKACJA DROGOWA.....	20
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	21
Zaopatrzenie w wodę	21
Gospodarka ściekowa.....	22
Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	22
Zaopatrzenie w gaz.....	23
Gospodarka odpadami.....	23
Energia ciepła.....	23
Telekomunikacja	23
STREFA GOSPODARCZA	24
WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	26
ANALIZA SWOT	29
WIZJA ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI	33
OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ.....	35
WDROŻENIE I MONITOROWANIE PLANU.....	37
SPIS TABEL	39
SPIS RYSUNKÓW.....	39
SPIS FOTOGRAFII	39

WSTĘP

„Plan” jest to *opis działań zamierzonych, czy też opis możliwego w przyszłości doboru i układu czynności zjednoczonych wspólnym celem lub możliwego w przyszłości doboru i układu części składowych wytworu czynności tak zjednoczonych*. Przyjmując tak sformułowaną definicję planowania i odnosząc ją do Planu Odnowy Miejscowości można stwierdzić, że jest on dokumentem mającym charakter poznawczy, służącym możliwie szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu obecnego rozwoju miejscowości. Stwarza również możliwości decyzyjne w sprawach podejmowania przedsięwzięć inwestycyjnych, które pozwolą na wcześniejsze podjęcie prac przygotowawczych dla planowanych inwestycji. Stanowi wieloletni program rozwoju wypracowany i zaproponowany przez lokalną społeczność. Dokument ten nie jest jednocześnie elementem zarządzania operacyjnego, który tak jak budżet gminy musi być wykonany. Jest to plan zamierzeń i marzeń mieszkańców wsi, proponujących kierunki rozwoju. Należy go traktować jako dokument pomocniczy przy podejmowaniu decyzji przez samorząd szczebla sołectkiego oraz gminnego. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i zewnętrznych czynników. Pokazuje on jednak faktyczny stan oczekiwań mieszkańców i stanowi kontynuację wieloletniego procesu rozwoju. Wyznaczone projekty realizacyjne mogą być modyfikowane przez zmieniające się warunki wewnętrzne i zewnętrzne. Plan Odnowy Miejscowości jest również dokumentem wymaganym do wniosku o przyznanie pomocy w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013 czy też innych programów krajowych, których istotą jest pobudzanie społeczności wiejskiej i jej zaangażowanie w przedsięwzięcia dotyczące własnej wsi, co w przyszłości ma spowodować zwiększenie roli sołectw oraz doprowadzić do integracji społeczności wiejskich, waloryzacji przestrzeni wsi w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, krajobrazu, architektury, usług czy też podniesienia standardu życia.

Opracowanie obejmuje analizę zasobów miejscowości wsi Tuszyn, porównanie słabych i mocnych stron wsi oraz szanse i zagrożenia występujące w otoczeniu, które mogą uwarunkować przyszłość wsi i jej mieszkańców. Zawarta wizja rozwoju wsi wraz z jej projektami rozwojowymi jest wynikiem konsultacji społecznych i powstała przy współpracy mieszkańców wsi z Urzędem Gminy.

PODSTAWOWE INFORMACJE
OBSZAR, CZAS REALIZACJI PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI,
CZŁONKOWIE ZESPOŁU

Plan Odnowy Miejscowości opracowany został dla miejscowości Tuszyn.

Opracowanie planu odnowy miejscowości jest wyzwaniem wszystkich aktywnych społeczności lokalnych, które angażują się w działania rozwojowe podejmowane na terenie ich małych ojczyzn. Opracowanie a następnie wdrożenie Planu Odnowy Miejscowości wiąże się z określonymi korzyściami dla społeczności lokalnej:

- możliwość korzystania z funduszy unijnych i innych zewnętrznych źródeł finansowania działań rozwojowych;
- przyspieszenie rozwoju społeczno – gospodarczego miejscowości, przy wykorzystaniu pojawiających się nowych możliwości podejmowania działań rozwojowych;
- podniesienie atrakcyjności życia społeczno – kulturalnego;
- wzrost wartości majątku komunalnego – nieruchomości;
- pobudzenie aktywności społeczności lokalnej – wzrost więzi z miejscem zamieszkania i stopnia integracji mieszkańców wokół działań na rzecz własnego środowiska;
- umożliwienie efektywnego gospodarowania zasobami takimi, jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe.

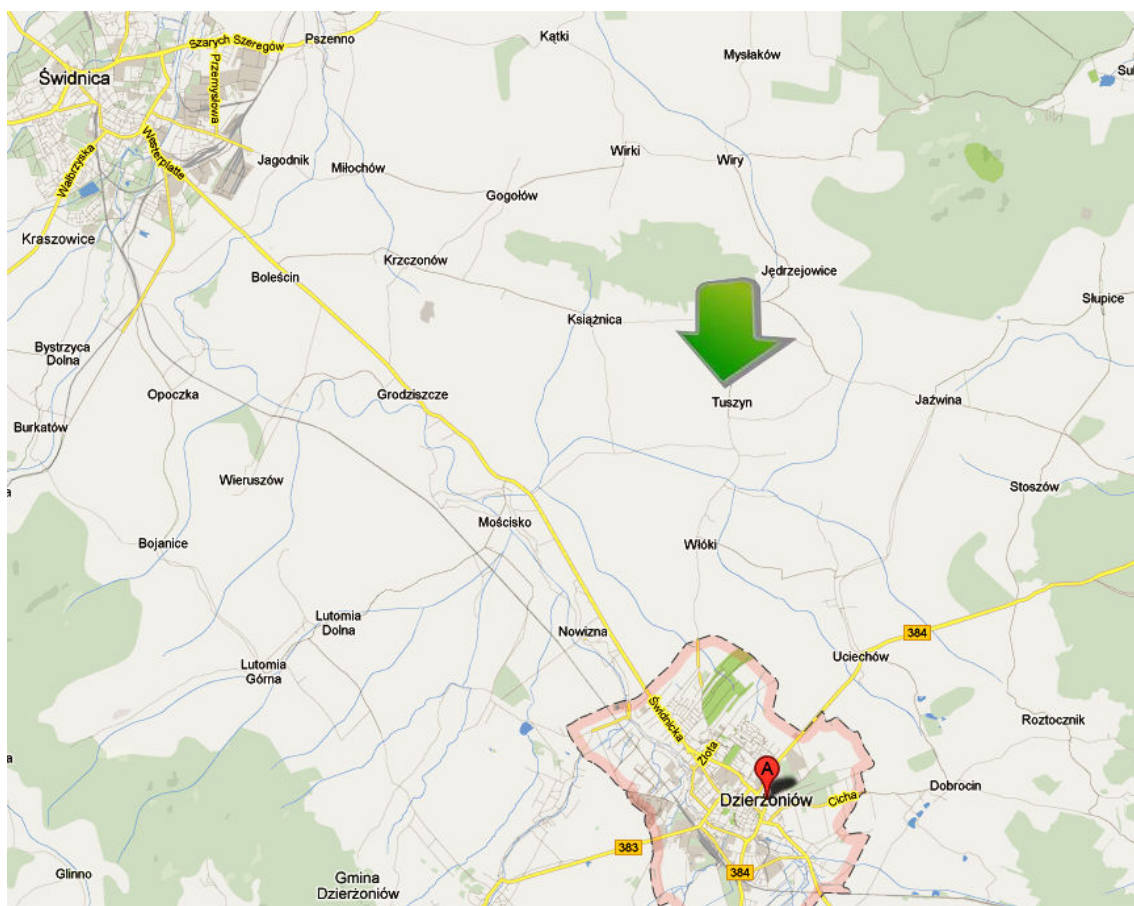
Tworzenie Planu Odnowy sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości a przez to przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości.

Przy opracowywaniu niniejszego dokumentu udział brała lokalna społeczność tj. członkowie Rady Sołeckiej wsi Tuszyn: Sołtys Anna Piekarska, Marcin Derewianko, Lucyna Pacholek, Kazimierz Hopkowicz, Joanna Boczula, Tomasz Michałek, Szymon Bobrowski, Małgorzata Ferenc, Joanna Kruk; pracownicy Urzędu Gminy.

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ADMINISTRACYJNE

Tuszyn (niem. *Hennersdorf*) – wieś w Polsce położona w województwie dolnośląskim, w powiecie dzierzoniowskim, w gminie Dzierżonów. W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie wałbrzyskim.

Wieś Tuszyn obejmuje obszar 520 hektarów. Jest to typowa ulicówka położona przy drodze powiatowej nr 3009D Dzierżonów - Kielczyn u podnóża Wzgórz Kielczyńskich. Na południu łączy się z Włókami natomiast na północy z Kielczynem, tworząc aglomerację ciągnącą się wzdłuż jednej drogi na przestrzeni ok. 5-6 km. Omawiany obszar graniczy od południa z miastem i gminą miejską Dzierżonów, od północy z powiatami świdnickim i częściowo wrocławskim, tj. odpowiednio z gminą Marcinowice oraz gminą Sobótka. Obszar ten położony jest peryferyjnie w stosunku do głównych ośrodków generacji ruchu.

Rysunek 1 Położenie geograficzne wsi Tuszyn. Źródło: opracowanie własne.

Zabudowa wzdłuż praktycznie prostego odcinka drogi w kierunku Dzierżoniowa stanowi przedłużenie zainwestowania wsi Kielczyn. Zabudowa wsi murowana w większości typu zagrodowego z enklawami nowej zabudowy jednorodzinnej.

Geneza wsi sięga wczesnego średniowiecza z 1288r. Następna wzmianka pochodzi z rejestru wsi czynszowych z 1305r. Wioska swoją świetność przeżywała w wiekach XV - XVIII, kiedy terenami tymi władała rodzina von Heide, po której pozostał barokowy pałac. Z jej inicjatywy też w 1742 roku powstała we wsi szkoła ewangelicka, a w 1744 roku poświęcono ewangelicki dom modlitwy jeden z pierwszych w okolicy po wcieleniu Śląska do Prus. Dom modlitwy nie dotrwał do naszych czasów. W 1874 roku stanęła na jego miejscu neogotycka świątynia ewangelicka, która po latach stała się kościołem katolickim. Obecnie jest to kościół filialny probostwa w Kielczynie pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa. W wieku XIX miejscowość zamieszkiwało około 580 osób, które zajmowały się hodowlą owiec i bydła oraz tkactwem.

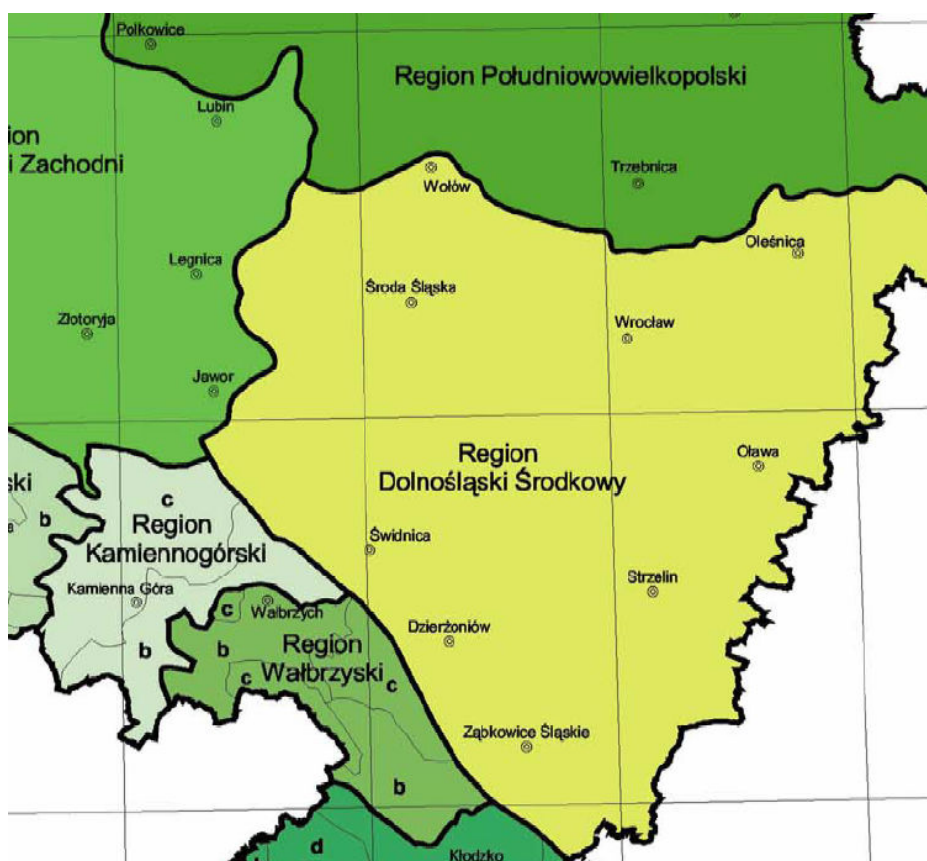

Rysunek 2 Tuszyn na pocztówce z lat 20. Kościół, sklep Hermanna Liebecka, gospoda A. Mucha i pomnik wojenny. Źródło: www.dolny-slask.org.pl

ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI WSI TUSZYN ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE PARAMETRY KLIMATYCZNE

Za najważniejsze do delimitacji regionów klimatycznych w obrębie województwa dolnośląskiego uznaje się dwie wersje regionalizacji klimatycznych Polski opracowane dla obszarów nizinnych przez A. Wosia (1999), zaś dla Sudetów przez A. Schmucka (1960).

Według regionalizacji klimatycznej Schmucka, wieś Tuszyn znajduje się w Regionie Dolnośląskim Środkowym. Obejmuje on Nizinę Śląską i Przedgórze Sudeckie. Posiada słabo wyrażoną granicę z regionem Południowowielkopolskim, która biegnie wzdłuż Wału Trzebnickiego. Ostro rysuje się natomiast granica klimatyczna z Sudetami. Najczęściej w roku występuje tu pogoda umiarkowanie ciepła (131 dni), bardzo ciepła (87 dni) oraz przymrozkowa (83 dni). Dni mroźnych jest 28, w tym bardzo mroźnych 1,4.

Rysunek 3 Regionalizacja klimatyczna. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego

UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Wieś Tuszyn leży w całości w mikroregionie Przedgórze Sudeckiego, w obrębie mezoregionu: Masywu Ślęży. Na przeważającym obszarze dominują formy pochodzenia lodowcowego, wykształcone w formie wysoczyzn morenowych: płaskiej i falistej. Wysoczyznom towarzyszą ostańce denudacyjne, powierzchnie zrównań oraz powierzchnie stożków sandrów marginalnych, zaliczanych do form pochodzenia denudacyjnego. Występują również równiny moreny dennej, formy pochodzenia wodnolodowcowego w postaci powierzchni pokryw akumulacji wodnolodowcowej oraz rumosze skalne, powierzchnie soliflukcyjne, stoki łagodne i grzbiety zaokrąglone Wzgórz Kieleczyńskich. Na omówione wyżej formy nakładają się dna dolin rzecznych współczesnych rzek, tj. Piławy i jej dopływów. Miejscami szerokość dolin rzecznych dochodzi do kilku kilometrów.

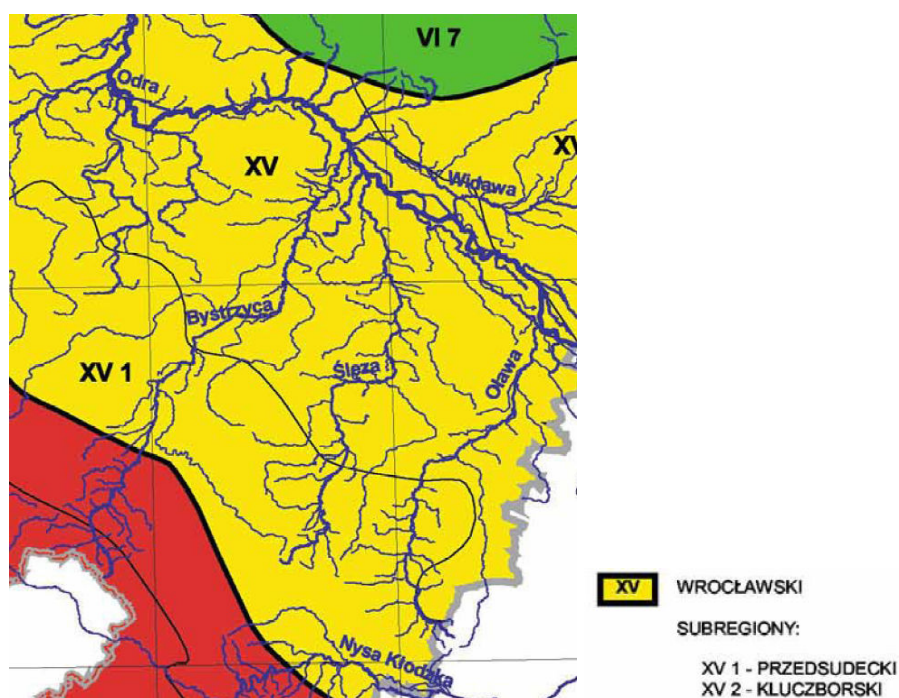
Masyw Ślęży jest najwyższą częścią Przedgórze Sudeckiego. Zalicza się do kategorii gór niskich, choć wznosi się ponad otaczające równiny na około 500 m. Kulminację tworzy góra Ślęza (718 m) w północnej części masywu, będąca granitowo-gabrowym twardzielcem z mieszanymi lasami piętra pogórskiego oraz regla dolnego ze świerkiem, bukiem, jodłą, jaworem i dębem. Przełęcz Tapadła (384 m) oddziela zbudowane z serpentynitów pasmo Raduni (573 m) od Ślęży i od stanowiących jego przedłużenie Wzgórz Oleszyńskich (387 m) z lasami piętra pogórskiego (sosna, dąb). Trzeci mikroregion na południowym zachodzie tworzą odizolowane Wzgórze Kieleczyńskie (Szczytna 466 m) o zalesionej wierzchołku. Masyw Ślęży zajmuje powierzchnię 160 km².

Blok przedsudecki graniczy na południu z Sudetami, a na północy z monokliną przedsudecką. Tę część przedgórze budują w przewadze metamorficzne i plutoniczne skały wieku paleozoicznego (starsze od permu), skryte pod płaszczem utworów kenozoicznych i tylko sporadycznie ukazujące się na powierzchni w postaci niewysokich, silnie rozczłonkowanych grzbietów, bądź pojedynczych wzniesień o charakterze gór wyspowych, o wysokościach niższych w części zachodniej i wyższych w części południowo - wschodniej, rzadko jednak przekraczających 400 m. Wyjątkiem jest stosunkowo zwarty, wyniosły Masyw Ślęży (718 m), stanowiący najwyższe wzniesienie w Polsce na północ od Sudetów i Karpat.

cieków są wiosenne wezbrania, związane z topnieniem śniegów. Stany wysokie ponadto związane są z nawałnymi deszczami typowymi dla obszarów górskich.

Na obszarze Gminy wyróżnia się kilka pięter wodonośnych. Wody podziemne piętra proterozoicznego dzielą się na dwie jednostki w obrębie: gnejsów sowiogórskich na obszarze Sudetów (południowo - zachodnia część Gminy) oraz gnejsów sowiogórskich na obszarze bloku przedsudeckiego (część centralna). Piętro trzeciorzędowe występuje w północnej części, w rejonie Tuszyna i współwystępuje z wodami piętra czwartorzędowego, zlokalizowanymi na zachód i północ od Dzierżoniowa, w pasie Dobrocin - Uciechów – Borowica – Tuszyn – Kielczyn.

We wsi Tuszyn nie występują Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) i związane z nimi strefy ochronne – najwyższej i wysokiej ochrony wód podziemnych (ONO i OWO).

Rysunek 5 Hydrogeologiczny podział regionalny na terenie województwa dolnośląskiego. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego

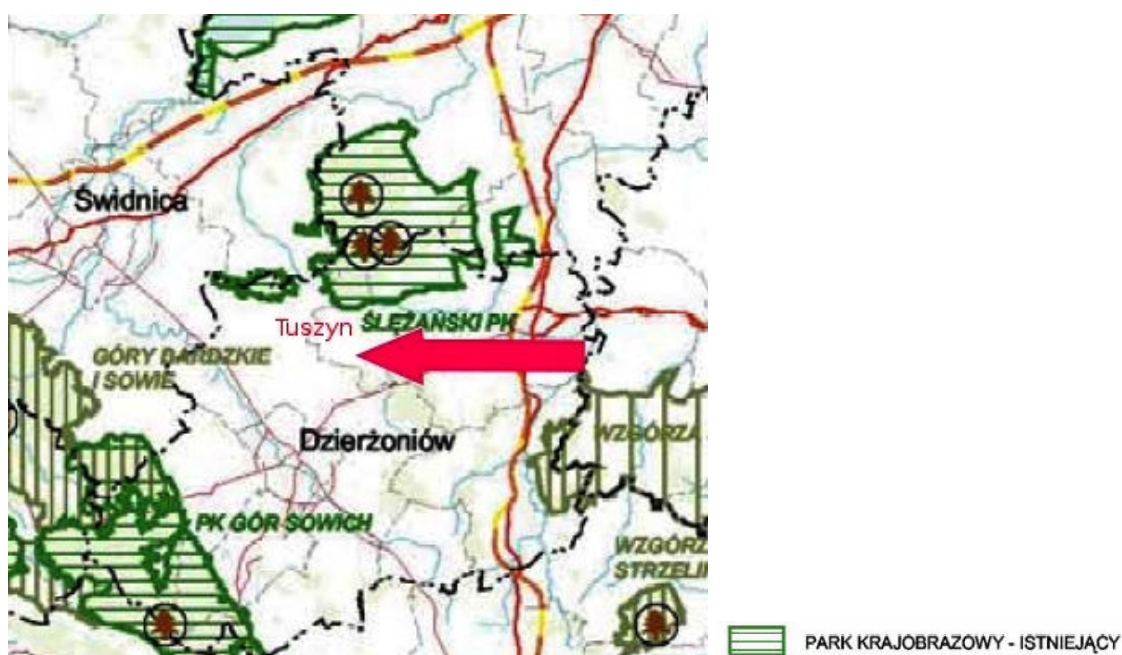
Zasobami wód podziemnych na obszarze gminy Dzierżoniów są następujące warstwy wodonośne:

- piaski i żwiry czwartorzędowe z akumulacją w obrębie współczesnych i kopalnych dolin rzecznych, a na obszarach wysoczyznowych z akumulacją fluwioglacjalną,
- utwory piaszczyste występujące w obrębie skał ilastych formacji trzeciorzędowej,
- zwietrzeliny oraz szczeliny i spękania skał krystalicznych paleozoiku i prekambriu.

Głównym piętrem wodonośnym na omawianym terenie jest czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych. Ma on podstawowe użytkowe znaczenie, ponieważ m.in. na jego zasobach zlokalizowane są 2 studnie w Tuszynie. Z trzeciorzędowej warstwy wodonośnej, miąższości ok. 8m, ujętej na głębokości 3,5 m uzyskano wydajność zaledwie 4m³/h, przy depresji 4,5m.

WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH PARKI KRAJOBRAZOWE, OBSZARY OCHRONNE NATURA 2000

Wieś Tuszyn znajduje się w pobliżu Śląskiego Parku Krajobrazowego - powołany został 8 czerwca 1988 roku - uchwałą nr XXIV/155/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu, w celu zachowania środowiska przyrodniczo - krajobrazowego, ochrony zabytków archeologicznych a także w celach naukowych i dydaktycznych oraz dla rekreacji i turystyki. Całkowita powierzchnia ŚPK wynosi 75 km². Konieczność ochrony terenów przyległych do parku, a położonych w obszarze byłego województwa wałbrzyskiego spowodowała wydanie przez ówczesnego Wojewodę Wałbrzyskiego Rozporządzenia nr 23/94 z dnia 24 maja 1994 roku o objęciu ochroną Wzgórz Kiełczyńskich oraz wprowadzeniu w obszarze byłego województwa wałbrzyskiego strefy ochronnej. Wzgórza Kiełczyńskie - jest to pasmo wzgórz, zbudowanych z serpentynitu, najwyższa ich część osiąga spełnienie w skalistym wierzchołku góry Szczytnej (466 m). Obecnie północna enklawa tej części gminy położona jest w obszarze Śląskiego Parku Krajobrazowego oraz jego strefy ochronnej. Rozporządzeniem Nr 18 z dnia 3 sierpnia 1999 roku Wojewoda Dolnośląski zatwierdził Plan Ochrony ŚPK, który to plan z mocy prawa, tj. po wprowadzeniu obowiązującej ustawy o ochronie przyrody stracił swą ważność, stanowi jedynie materiał źródłowy do opracowań ekofizjograficznych dla przedmiotowego terenu.

Rysunek 6 System obszarów chronionych. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego

W odległości do 15 km znajduje się Park Krajobrazowy Gór Sowich. Utworzony w 1991r. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego Nr 20 z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Gór Sowich (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 303 z dnia 24.11.2008 r. poz. 3495). Park o powierzchni 8 140 ha został stworzony z myślą o ochronie środkowej części Gór Sowich z najwyższym szczytem - Wielką Sową. Większość obszaru Parku porastają lasy dolnoreglowe: świerkowe, bukowe lub mieszane, często z domieszką innych gatunków; w wyższych partiach grzbietowych lasy są zbliżone do naturalnych - typowy bór świerkowy regla górnego porasta Wielką Sowę. Na bardziej stromych zboczach występuje często kwaśna buczyna z ubogą liczbą gatunków towarzyszących w dolnym piętrze lasu. Znacznie częstsza, choć tworząca na ogół małe skupienia, jest żyzna buczyna sudecka o bogatszym podszycie i runie, co wynika z dużej zasobności gleb. Na zboczu Wielkiej Sowy występuje sztucznie nasadzona kosodrzewina. Sporadycznie zachowały się lasy dębowo - grabowe z urozmaiconym runem; wzdłuż potoków rozwinęły się drzewostany typowe dla siedlisk łęgowych: podgórski łęg jesionowy porastający teren nawet do wysokości 750 m n.p.m. oraz łęg wierzbowo – topolowy. Pod względem faunistycznym, teren Parku nie różni się specjalnie od innych części Sudetów. Fragment Parku obejmujący część gminy Dzierżoniów znajduje się w jej południowej części.

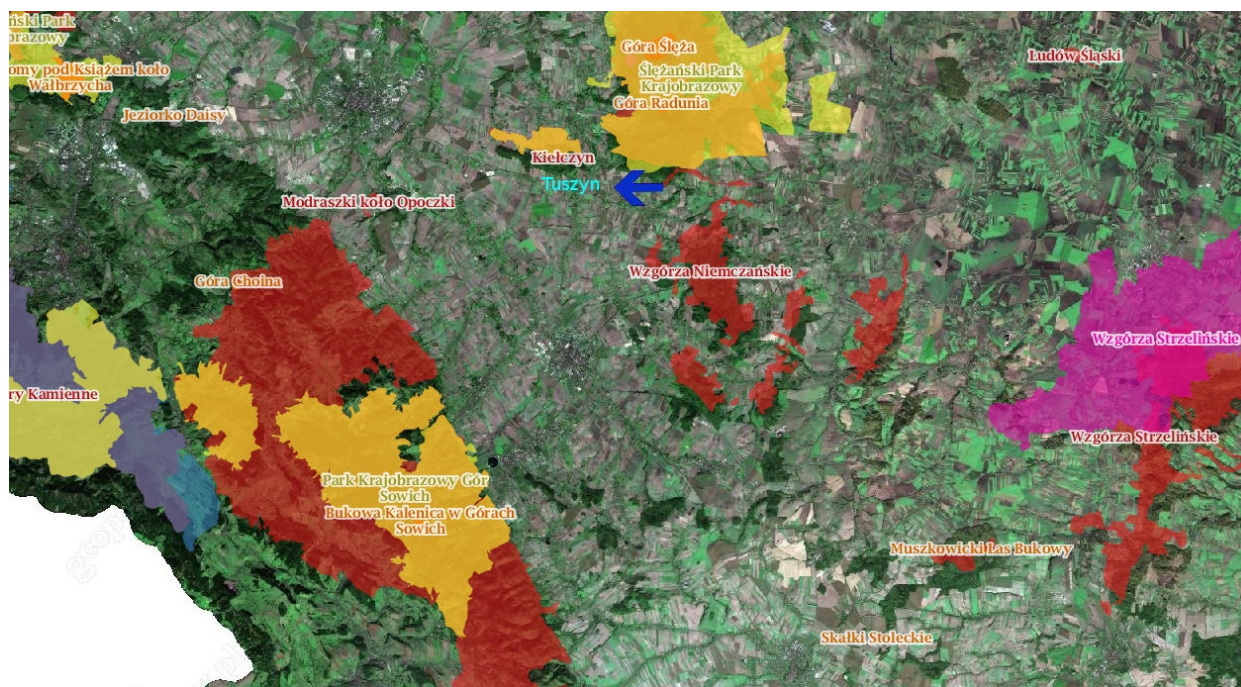
W odległości do 50 km od obszaru objętego opracowaniem występuje Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”. Utworzony w 1981r. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego Nr 25 z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Góry Bardzkie i Sowie" (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 317 z dnia 10.12.2008 r. poz. 3924). Powierzchnia Obszaru wynosi 17 336 ha, z czego na terenie gminy Stoszowice znajduje się około 2838 ha. Obejmuje swym zasięgiem główne grzbiety górskie dwóch pasm Sudetów Środkowych: Góry Bardzkie w całości, oraz północną i południową część Gór Sowich, wraz ze znajdującymi się w ich obrębie: rezerwatami przyrody, utworami geologicznymi, korytarzami ekologicznymi oraz wartościowymi krajobrazowo terenami o różnych ekosystemach. Na terenie obszaru występują pomniki przyrody - ożywionej i nieożywionej oraz ich skupiska, chronione ze względu na szczególne wartości naukowe, kulturowe, historyczno - pamiątkowe i krajobrazowe. Odznaczają się one indywidualnymi cechami, które wyróżniają je spośród innych utworów; w szczególności są to: stare, o dużych rozmiarach, drzewa i krzewy; źródła, wodospady, skałki, jary, głazy, doliny potoków górskich, oraz urwiska skalne. Na obszarze występuje kilka typów siedlisk, szczególnie cenne są duże obszary żyznych i kwaśnych

buczyn, acidofilne dąbrowy oraz zbiorowiska lasów łęgowych nad górskimi potokami. Występuje tu prawie 70 ha lasów jaworowych i klonowo - lipowych, co stanowi blisko 15% całkowitej powierzchni tych lasów na terenie Dolnego Śląska. Obszar Chronionego Krajobrazu Gór Sowich i Bardzkich stanowi naturalną otulinę Parku Krajobrazowego Gór Sowich.

Ponadto blisko wsi Tuszyn występują obszary ochrony NATURA 2000 a mianowicie:

- **„Ostoja Nietoperzy Gór Sowich” PLH020071** - Znajduje się tu 16 cennych obiektów - miejsc zimowania nietoperzy w Górach Sowich. Na terenie obszaru stwierdzono 3 gatunki nietoperzy z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Kolonia rozrodcza nocka dużego w Rościszowie to jedno z największych letnich znanych zgromadzeń tego gatunku w Polsce. Obszar obejmuje także siedliska przyrodnicze, m. in. kompleks cennych łąk Glinno-Zagórze, wyspowe stanowisko boru górnoreglowego na Wielkiej Sowie oraz rozproszone płaty innych siedlisk.
- **„Masyw Ślęży” PLH020040** - Obszar ważny dla ochrony bioróżnorodności. Stwierdzono tu 11 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 7 gatunków z Załącznika II. Unikatowa roślinność naskalna, duże populacje rzadkich gatunków roślin naczyniowych oraz jedyne potwierdzone ostatnio w Polsce stanowisko mieczyka błotnego *Gladiolus paluster*. Bogata fauna bezkręgowców, a zwłaszcza pajaków, chrząszczy i motyli. Występuje tu wiele rzadkich gatunków roślin niższych o charakterze epiksylicznym i epilitycznym. Na szczególną uwagę zasługują cenne miejsca zimowania nietoperzy w sztolniach dawnej kopalni chromitów „Tapadła” w górze Czernica oraz w podziemiach nieczynnego browaru w Sobótce Górcie.
- **„Wzgórza Niemczańskie” PLH020082** - powierzchnia wynosi 3237,2 ha, z czego na terenie Gminy Dzierżoniów znajduje się prawie 20% (około 605 ha). Obejmuje pasma wzniesień wyznaczające zachodni kraniec rozległego mezoregionu Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich. Są to (od zachodu) Wzgórza: Krzyżowe, Gilowskie, Gumińskie i Dębowe, mające rangę mikroregionów w podziale fizycznogeograficznym. Pasma te mają kształt niewysokich (maks. 418 m n.p.m.), zalesionych grzbietów usytuowanych południkowo, wyraźnie wyodrębnionych krajobrazowo i wzajemnie pooddzielanych obniżeniami dolinowymi, zajętymi przez miejscowości i użytki rolne. Wzgórza te stanowią część tzw. bloku przedsudeckiego o bardzo złożonej budowie geologicznej, występują tu sjenity, serpentynity, magnezyty i wapienie krystaliczne oraz najpowszechniejsze łupki krystaliczne. Skały te były w przeszłości eksploatowane, czego pozostałością są nieczynne wyrobiska małych kamieniołomów i kopalni. Ostoja obejmuje głównie obszary

zalesione, których wspólną cechą jest dominujący udział drzewostanów liściastych z dobrze zachowanymi zbiorowiskami.

Rysunek 7 Obszary ochronne NATURA 2000. Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

ZIELEŃ KULTUROWA

Na obszarze wsi Tuszyn znajdują się 2 obiekty zieleni kulturowej:

- Park pałacowy (skład dendrologiczny: Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), robinia biała (*Robinia pseudoacacia*), grab pospolity (*Carpinus betulus*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), platan klonolistny (*Platanus xacerifolia*), buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), topola szara (*Populus xcanescens*); Park zachował się w dobrym stanie.
- cmentarz ewangelicki (skład dendrologiczny: Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), jesion (*Fraxinus sp.*), świerk pospolity (*Picea abies*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), czereśnia ptasia (*Cerasus avium*), żywotnik (*Thuja sp.*), głóg (*Crataegus sp.*); Stan zachowania zieleni kulturowej na cmentarzu można określić jako dobry - posiada drzewostan dobrze zachowany pod względem zdrowotnym.

Obiekt poddany ochronie	Określenie położenia	Opis obiektu obwód [cm]	Objęty ochroną
Pojedyncze drzewo	Gm. Dzierżoniów, ob. Tuszyn, park wiejski	Lipa drobnolistna, obwód 540	dec. 7140/369/82
Pojedyncze drzewo	Gm. Dzierżoniów, ob. Tuszyn, park wiejski	Grab pospolity, obwód 217	Dec. 7140/372/82
Grupa drzew - 9 szt.	Gm. Dzierżoniów, ob. Tuszyn, park wiejski	Grab pospolity, obwód 122-300	Dec. 7140/373/82

Tabela 1 Wykaz pomników przyrody

Fotografia 1 Lipa drobnolistna - Dec. 7140/369/82

ŚRODOWISKO KULTUROWE

Ziemie, na których położona jest gmina Dzierżoniów ze względu na swoje usytuowanie od dawna włączone były w burzliwy nurt historii Dolnego Śląska. Na terenie gminy Dzierżoniów archeolodzy stwierdzili osadnictwo z okresu mezolitu (8000-4500 lat p.n.e.) – stanowiska w Piławie Dolnej oraz neolitu (4500-1800 lat p.n.e.). Stanowiska tzw. kultury ceramiki sznurowej występują w Kołaczowie (przysiółek Uciechowa) i Roztoczniku.

W latach 1700-650r. p.n.e. istniało tu także osadnictwo zwane „kulturą łużycką”. W VIII wieku ziemie te należały do słowiańskiego plemienia Ślęzan. Gmina, podobnie jak cały Dolny Śląsk, na przestrzeni wieków zmieniała swoją przynależność polityczną. W latach 989-990 została ona przyłączona do Polskich Piastów. W 1392r. w ramach Księstwa Świdnicko-Jaworskiego Gmina włączona została do Czech. W latach 1469-1490 należała do Węgier, a następnie do czeskiej linii Jagiellonów, i kolejno do rodziny Habsburgów, a od 1741r. do pruskich Hohenzollernów. Od roku 1871 do II wojny światowej ziemie, na których znajduje się Gmina należały do Niemiec. Pierwsze wzmianki o miejscowościach z obszaru Gminy pojawiły się już w XIII-XIV wieku.

Najstarsza znana nazwa wsi: *Villa Henrici* wymieniona została w 1283r. i pochodzi z okresu, kiedy Śląsk należał do Piastów. Inna nazwa wsi: *Heinrichsdorf*, wymieniona w 1366r., pochodzi z okresu panowania czeskiego. Kolejną nazwę wsi: *Hennersdorff* wymieniono w 1677r., kiedy Śląskiem, jako częścią Czech, władali Habsburgowie. Po II wojnie światowej, kiedy Śląsk przyłączono do Polski, w 1945r., wieś otrzymała nazwę: *Tuszyn*.

Został on założony prawdopodobnie przez niemieckich osadników w 1283r. jako jedna z wielu wsi przy trakcie. Pierwszym znanym właścicielem wsi był wymieniony w 1366r. Hannus von Betschow. W 1369 r. wieś należała do braci Henselina i Ottona de Ryne, w 1385r. do Niclosa Gellhorn, a później do von Heine. W 1769r. właścicielem wsi był von Schweiniz, a w 1785r. jego córka Dorothea Elisabeth. Od 1825r. wieś była własnością starościny von Prittwitz-Gaffron, z domu von Seidlitz. Własnością rodziny von Prittwitz-Gaffron wieś pozostała do 1945 r.

Na terenie wsi Tuszyn znajdują się dwa obiekty wpisane do wykazu zabytków nieruchomych:

- **Zespół pałacowo - parkowy** (pałac, mur z bramą w zespole pałacowym, pawilon ogrodowy w zespole pałacowym, brama w parku, park, stajnia z bramą przejazdową): Budynek pałacu jest obiektem wolnostojącym, pochodzącym z początków XVIII wieku.

Pałac przebudowywany był na przełomie XIX i XX wieku a następnie gruntownie remontowany w latach 2002-2005 z przeznaczeniem na placówkę oświatową. Pałac wzniosła rodzina von Heide, potem należał do rodziny von Schweiniz, a od początku XIX wieku do 1945r. do rodziny Prittwitz-Gaffron (Pretwicz-Gawron). W tym okresie przez pewien czas pałac był siedzibą królewskiego starosty powiatu dzierzoniowskiego (Kreis Reichenbach). Po 1945r. pałac pełnił wiele funkcji, był gminnym ośrodkiem kultury, znajdowała się tu świetlica wiejska, poczta, sklep itp. Pałac ma kształt litery U, z częścią środkową na planie kwadratu i dwoma skrzydłami bocznymi. Budynek jest dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym oraz mansardowym dachem. Pałac otacza zabytkowy ogród o charakterze krajobrazowym z XVIII wieku z zabytkowym grobowcem, altanką oraz z zachowanymi fragmentami muru. W zabytkowej bramie umieszczone są dwie płyty kamienne z kartuszami herbowymi okolicznej szlachty.

Fotografia 2 Pałac - Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tusznie

- **Zespół kościelny** - kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusowego (mur przy kościele, cmentarz przykościelny): Kościół został wybudowany w 1900r. i obecnie służy parafii katolickiej w Kiełczynie. Obiekt ten jest okazałą, 3-nawową neoromańską budowlą murowaną z cegły, nieotynkowaną. Fronton w formie pseudotranseptu zakończony loggiami flankującymi wieżę, ponad kalenicą przechodzącą w ośmiobok, zwieńczoną

hełmem iglicowym. Dachy nad nawami i prezbiterium dwuspadowe, ceramiczne; nad loggiami i hełm kryte blachą. Na krawędziach szczytów sterczyny. Otwory okienne i drzwiowe zakończone półkoliście, w obramieniach z cegły. Ściany boczne nawy dzielone lizenami, z dwoma rzędami okien: górnym - wysokie z ceglanym maswerkiem, dolnym - małe, podwójne. Gzyms poddachowy zdobiony arkadkowym fryzem. Niegdyś na wieży był zegar. Kościół jest otoczony murem z okresu budowy wraz z byłym cmentarzem.

Rysunek 8 Tuszyn i Wzgórze Kielczyńskie. Źródło: www.dolny-slask.org.pl

Do gminnej ewidencji zabytków nieruchomości wpisane są: Dom mieszkalny nr 8, Dom mieszkalny nr 37, Dom mieszkalny nr 38, Dom mieszkalno - gospodarczy nr 44, Dom mieszkalny nr 45, Dom mieszkalno - gospodarczy nr 46.

Nie daleko od wsi Tuszyn odkryto ślady siedmiu wczesnośredniowiecznych grodzisk, z których jedno, w pobliżu „Tatarskiego Jaru” należy do największych na Śląsku (4,5 ha), zaś położona w centrum obszaru miasto Niemcza jest jednym z najstarszych i najciekawszych miejscowości w Polsce.

PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA URBANISTYKA

Na terenie objętym opracowaniem mamy do czynienia zasadniczo z pasmowym układem urbanistycznym a mianowicie z pasmem biegnącym z południa na północ tj. od miasta Dzierżoniów stanowiącego centrum obsługi powiatu a także gminy - obejmującym wsie: Włóki, Tuszyn i część Kielczyna.

Droga powiatowa przechodząca przez teren osadniczy jest obustronnie obudowana, co wpływa negatywnie na warunki aerosanitarne i akustyczne miejscowości, utrudnia ruch i modernizację dróg, stwarza dla mieszkańców zagrożenie wypadkami drogowymi, jednakże jest to tradycyjny charakter wsi przedgórza sudeckiego. Droga przebiegająca wzdłuż wydłużonego układu osadniczego wsi Tuszyn wymaga niezbędnej modernizacji, wyposażenia w chodniki, pasy dodatkowe i zatoki przeznaczone do parkowania, bezpieczne zatoki przystankowe komunikacji oraz szykany spowalniające ruch.

Występująca na terenie zabudowa w większości stanowi zabudowę siedliskową, kształtowaną na tradycyjnym czworoboku. Uzupełniającą zabudowę stanowi mieszkalnictwo jednorodzinne, z przewagą budownictwa powojennego, o nieszczególnych walorach architektonicznych oraz mieszkalnictwo wielorodzinne. W niewielkim stopniu krajobraz urozmaicają zabudowania pałacowe o wysokich walorach historycznych, dające świadectwo tradycji w budownictwie przedgórza sudeckiego.

Na terenie wsi brak jest wykształconych jednorodnych pod względem funkcjonalnym i urbanistycznym osiedli lub zespołów zabudowy. Wieś nie ma wyraźnie ukształtowanego założenia ruralistycznego, w większości dochodziło w nich do dość chaotycznej zabudowy związanej z parcelacją nieruchomości. Zmienia się to stopniowo pod wpływem rozwoju nowego mieszkalnictwa jednorodzinnego.

Cały obręb geodezyjny Tuszyn posiada obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przyjęty uchwałą Rady Gminy Dzierżoniów Nr XXXIX/366/06 z dnia 1 września 2006r. Przedmiotowy plan jest na bieżąco aktualizowany, świadczą o tym uchwały zmieniające przedmiotowy plan, co cztery lata Rada Gminy bada jego aktualność poprzez przeprowadzenie analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym. Plan miejscowy uporządkował gospodarkę przestrzenną na terenie wsi poprzez wskazanie terenów inwestycyjnych, ochronę terenów rolnych i leśnych, założenia architektoniczne i kulturowe. Dzięki wprowadzeniu planu miejscowego proces inwestycyjny znacznie się skrócił.

KOMUNIKACJA DROGOWA

Obszar ten położony jest peryferyjnie w stosunku do głównych ośrodków generacji ruchu. Przez teren nie przebiegają trasy ruchu międzynarodowego i międzyregionalnego. Głównym węzłem komunikacyjnym dla opracowywanego obszaru jest miasto Dzierżoniów, przez które to przebiega linia kolejowa Katowice - Kamieniec Ząbkowicki - Świdnica – Legnica. Omawiana północna część Gminy Dzierżoniów skomunikowana jest następującą siecią dróg powiatowych:

- Nr 2879 D z gminy Marcinowice do drogi Nr 2878 D,
- Nr 2878 D z gminy Marcinowice przez Książnicę, Kiełczyn do gminy Łagiewniki,
- Nr 3009D łącząca Dzierżoniów z drogą 2878D przez Włóki, Tuszyn i Kiełczyn
- Nr 3019 D łącząca drogę Nr 3009 D w kierunku do Mościska,

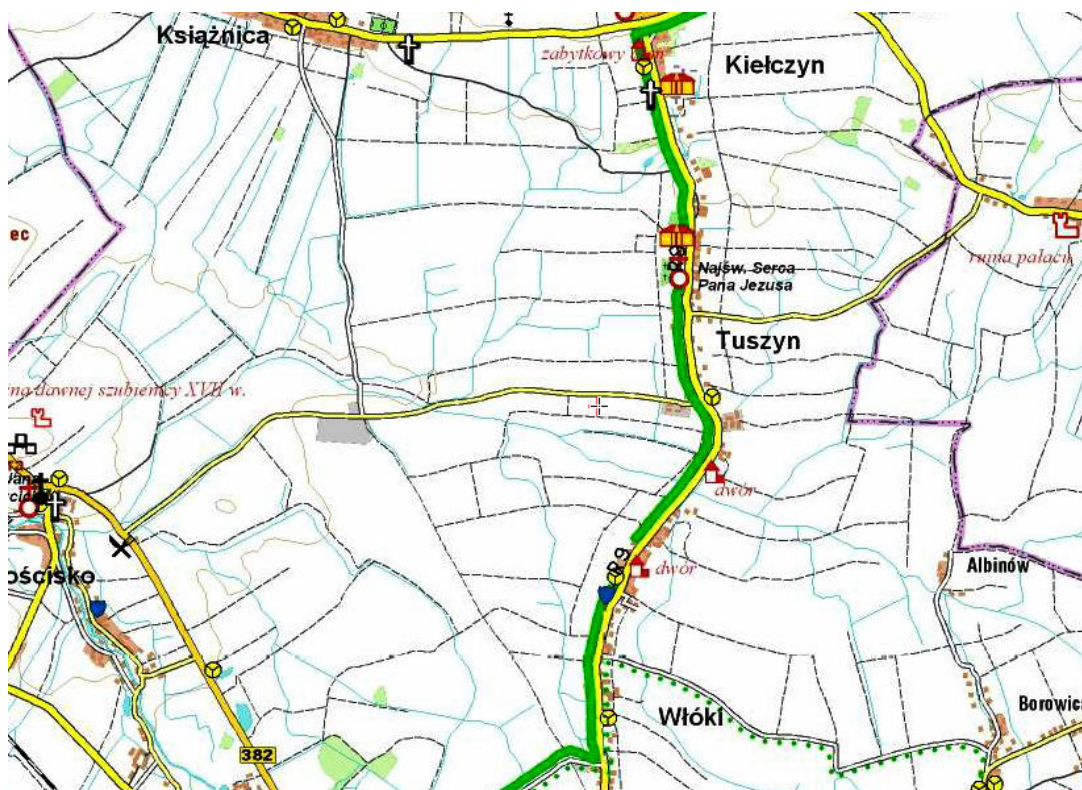
Parametry techniczne tych dróg na większości odcinków odpowiadają warunkom normatywnym klasy L (szerokość jezdni 5 - 6 m, szerokość korony 8 - 9 m). Występują jednak odcinki o niższych parametrach, zwłaszcza o nienormatywnych łukach poziomych, ograniczonej widoczności (na wyprzedzanie), a także o zaniżonej szerokości jezdni i korony drogi.

Brak jest odpowiedniej izolacji ruchu kołowego od zabudowy, ulice nie są wyposażone w chodniki. Istnieje również potrzeba wyznaczenia tras rowerowych (uwarunkowania turystyki i rekreacji) izolowanych od ruchu samochodowego.

Drogi gminne w granicach zabudowy w większości gruntowe, okresowo utwardzane odpadem kamiennym, wymagają pokrycia masą bitumiczną i powiększeniem ich szerokości do warunków normatywnych klasy D.

Na terenie wsi znajdują się dwa przystanki autobusowe (w dobrym stanie). Usługi transportowe świadczy firma P.H.U. „KAL-POL”. Odjazdy odbywają się codziennie (ok. co godzinę) w kierunkach dwóch największych miast dla tego ośrodka tj. Dzierżoniowa i Świdnicy.

Przez teren wsi przebiega Europejska Trasa Rowerowa Bałtyk - Adriatyk (Amber Route): Pula – Triest – Lubiana – Wiedeń – Brno – Ołomuniec – Gdańsk, o długości 1 930 km.

Rysunek 9 Europejska Trasa Rowerowa Bałtyk – Adriatyk. Źródło: <http://www.eurovelo.pl/>

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ZAOPATRZENIE W WODĘ

Aktualnie pobór wody pitnej odbywa się z dwóch studni zlokalizowanych w granicach wsi Tuszyn. Na ich eksploatację została wydana decyzja :

- decyzja nr OŚ.IV-6210/74b/98 dla Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Dzierżoniowie ul. Kilińskiego 25a na szczególnie korzystanie z wód w zakresie poboru wody oraz eksploatacji studni głębinowych w Tuszynie, studnia nr 1 /III R, geolog. 207, studnia nr 2 / II r, geolog. 217. Ustanowiono również strefę ochronną w/w ujęć, studnia nr 1 w postaci kwadratu 20 x 20 m o powierzchni $F = 400 \text{ m}^2$, tj. położonego na działce nr 197/4 oraz dla studni nr 2 w postaci prostokąta 24 x 24 m o powierzchni $F = 576 \text{ m}^2$ tj. położonego na działce nr 200/2.

Poważnym zagrożeniem dla czystości wód podziemnych jest szeroko pojęta produkcja rolnicza. Rolnictwo jak każda działalność gospodarcza opiera się na wykorzystaniu zasobów naturalnych, kapitałowych i ludzkich. Jednak stopień wykorzystania zasobów naturalnych w rolnictwie w porównaniu do innych działów gospodarki jest szczególnie duży i jego oddziaływanie na szeroko pojętą przestrzeń przyrody jest istotne. Zagrożenia dla środowiska powodowane przez rolnictwo wynikają z jednej strony ze stosowania intensywnych technologii

rolniczych - obciążenie gleby i wód rolniczych, a z drugiej wiążą się bezpośrednio z poziomem infrastruktury sanitarnej gospodarstwa rolnego i wsi - brak urządzeń do czyszczenia ścieków oraz do właściwego przechowywania i gospodarowania odchodami rolniczymi: obornik, gnojówka, gnojowica, itp.

Występujące w tej części gminy użytkowe piętra wodonośne pod względem jakości wód mieszczą się w II klasie średniej jakości i nie wykazują przekroczeń wymagań dla wód pitnych. Na obszarze gminy zlokalizowany jest jeden punkt wojewódzkiej sieci badawczej monitoringu jakości wód podziemnych. Ww. monitoringiem objęte zostało ujęcie wód w Kiełczynie ujmujące wody pietra czwartorzędowego.

Stopień zwodociągowania tej części gminy wynosi 100 % ogólnej liczby mieszkańców.

GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Wieś Tuszyn posiada system kanalizacji sanitarnej prowadzącej ścieki do mechaniczno - biologicznej grupowej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej we wsi Mościsko na pograniczu z wsią Tuszyn (pojemność oczyszczalni wynosi 500 m³/d). Rzeczywista ilość ścieków dopływających do oczyszczalni wynosi ok. 260 m³/d. Ścieki dopływają do oczyszczalni dwoma kolektorami głównymi: od strony wsi Książnica kolektorem ciśnieniowo - grawitacyjnym a od strony wsi Włóki kolektorem tłocznym. Mimo takiej komfortowej sytuacji nie wszystkie posesje zostały jeszcze do niej przyłączone.

Eksploatacją oczyszczalni Mościsko zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Dzierżoniów, dysponujący pozwoleniem wodno - prawnym. Oczyszczalnia zlokalizowana jest na działce nr 57/2 w obrębie geodezyjnym Mościsko, na pograniczu z wsią Tuszyn. Na trasie kanalizacji zbiorczej wybudowane zostały 3 przepompownie główne (Książnica, Włóki i Uciechów) oraz 19 sztuk przepompowni pośrednich.

Wody deszczowe odprowadzane są do rowów przydrożnych. Niemniej jednak z uwagi na brak badań wód prowadzonych przez Potok Gniły trudno jest określić stan zanieczyszczeń wód powierzchniowych.

ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Zasilanie terenu opracowania w energię elektryczną odbywa się rozdzielczymi sieciami napowietrznymi średniego napięcia 40 kV i 20 kV oraz systemem trafostacji. Główne punkty zasilania znajdują się na terenie miasta Dzierżoniowa i Bielawy.

ZAOPATRZENIE W GAZ

Teren opracowania nie jest wyposażony w sieć gazową.

GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie gminy zlokalizowane jest rejonowe składowisko odpadów komunalnych „Gilów”. Cały obszar gminy objęty jest zorganizowanym wywozem nieczystości bytowych. Z uwagi na brak podmiotów wytwarzających odpady przemysłowe lub niebezpieczne nie ma problemu utylizacji tych odpadów.

Fotografia 3 Segregacja odpadów

ENERGIA CIEPLNA

Mieszkańcy korzystają w przeważającej większości z indywidualnych źródeł ciepła znajdujących się w poszczególnych gospodarstwach domowych (ogrzewanie piecowe lub etażowe CO) opalanych węglem i koksem. Do produkcji energii cieplnej wykorzystywana jest też energia elektryczna i olej opałowy.

TELEKOMUNIKACJA

Miejscowość wyposażona jest w sieć telefoniczną. Usługi telekomunikacyjne świadczone są przez wiodących operatorów sieci przewodowej i bezprzewodowej.

STREFA GOSPODARCZA

Przestrzeń rolnicza omawianego obszaru, charakteryzuje się dużą zwartością. Ciągłość tej przestrzeni, jako cecha korzystna z produkcyjnego punktu widzenia, powinna być maksymalnie zachowana także w dalszym rozwoju przestrzennym wsi. Mniej korzystną cechą terenów rolnych jest stosunkowo mały udział zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, a zwłaszcza pasów zadrzewień o charakterze wiatrochronnym. W ostatnich latach obserwuje się generalną tendencję do wzrostu przeciętnej powierzchni indywidualnego gospodarstwa rolnego, co wiąże się m.in. ze spadkiem liczebności gospodarstw oraz wykupem lub wydzierżawieniem gruntów uspołecznionych. Podobnie, jak w całym województwie, obserwuje się malejący stopień wykorzystania budynków gospodarczych. Zwraca uwagę szczególnie wysoki stopień „opuszczenia” obór. Warto przy tym podkreślić, że niewykorzystane rolniczo budynki gospodarcze nie zostały w większości adaptowane na inne, nierolnicze funkcje. Stanowią więc poważną rezerwę majątku trwałego, która jak najszybciej powinna być wykorzystana na rozwój różnorodnych nowych form aktywności gospodarczych.

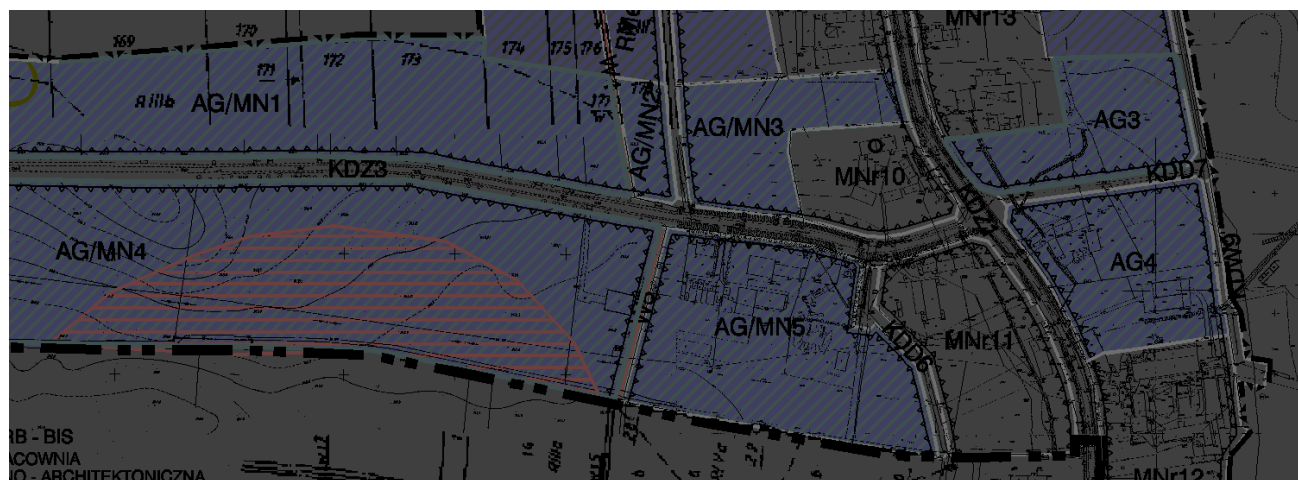
Brak jest na terenie wsi gospodarstw agroturystycznych, pensjonatów czy hoteli. Występuje kilka rodzinnych firm handlowych i usługowych:

- Wojciechowska Dorota „GRACIK” - Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach;
- Anna Gogolewska „RADAN” Tadeusz Lasoń PPH „TANMET” S.C. - Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi;
- Bobrowski Szymon „EURO KIER” - Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy;
- Cichocki Jerzy „Handel obwoźny” - Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach;
- Danuta Jeziorska Firma „DIG-BET” - Produkcja wyrobów budowlanych z betonu;
- Drozdek Bernadetta „PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUGOWO-PORZĄDKOWE”;
- ELEKTRO-MAJSTER Roman Łysenko - Produkcja elektrycznych silników, prądnic i transformatorów;
- Falów Elżbieta „FIRMA OGÓLNOBUDOWLANA” - roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych;
- Jacek Turczyński „Zakład Przerobu Szkła Płaskiego – VENTI” - produkcja szkła płaskiego;
- Kielek Jarosław „TTM - Usługi-Handel-Produkcja” - Transport drogowy towarów;

- Kucfir Marek „P.P.H.U. MAX” - Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa;
- Piotr Oporski „P.H.U. OPORSKI” - Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków;
- Wierzbicki Sławomir „HANDEL OBWOŻNY” - Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach;
- Wojciechowski Adam „MEBELEK” - Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach.

Na terenie wsi Tuszyn brak jest marketów, sklepów wielobranżowych, spożywczych czy też kolporterów.

Plan miejscowy dla wsi Tuszyn przewiduje tereny związane z szeroko rozumianą aktywnością gospodarczą.

Rysunek 10 Wrys z MPZP wsi Tuszyn obrazujący strefy aktywności gospodarczej AG/MN. Źródło: Urząd Gminy Dzierżoniów

WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Wieś Tuszyn liczy ok. 395 mieszkańców. Znaczna część ludności wiejskiej utrzymuje się ze źródeł pozarolniczych, w tym pracując poza miejscem zamieszkania. Wzrostu liczby ludności można oczekiwać z uwagi na fakt, że wieś stanowi zaplecze mieszkaniowe dla aglomeracji dzierzoniowskiej. Drugi fakt stanowi wykorzystanie potencjału rozwoju turystyki i rekreacji. Koncentracja zabudowy jest korzystna ze względu na łatwiejsze jej wyposażenie w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną.

Obecna struktura społeczna populacji wsi została ukształtowana pod wpływem bezpośredniego sąsiedztwa Dzierżoniowa i Bielawy, które to ośrodki zdominowane były przez sektor przemysłowy, w którym znajdowali również pracę mieszkańcy badanego obszaru. Drastyczny spadek zatrudnienia w największych zakładach przemysłowych powiatu był przyczyną wysokiego bezrobocia, którego stopa znacznie przekraczała porównywalne wskaźniki krajowe. Tak, więc i ta sytuacja nie ominęła mieszkańców wsi Tuszyn, wśród których w dalszym ciągu notuje się wysoki wskaźnik bezrobocia, porównywalny ze wskaźnikiem bezrobocia w powiecie.

Z roku na rok warunki zamieszkiwania na terenach wiejskich gminy Dzierżonów poprawiają się, mieszkaniowy ruch budowlany znacznie wzrósł. Wybudowane obiekty charakteryzują się znaczną powierzchnią użytkową ok. 160 m². Oznacza to, że budują się ludzie zamożni, którzy preferują tereny wiejskie jako miejsce zamieszkania.

Standard wyposażenia mieszkań jest zadowalający, budynki zwodociągowane i skanalizowane. Z uwagi na pełne wyposażenie terenu w sieć wodno-kanalizacyjną wynika, że poprawa standardu mieszkań leży po stronie użytkowników mieszkań, ich możliwości finansowych i potrzeb w tym zakresie.

Mówiąc o popycie na nowe mieszkania należy mieć na uwadze tzw. popyt potencjalny, który w rzeczywistości będzie podlegał prawom rynku, a więc uzależniony będzie od zamożności i siły nabywczej społeczności lokalnej. Liczyć należy się także z napływem ludności z zewnątrz kierujących się atrakcyjnymi warunkami zamieszkania na terenie objętym opracowaniem. Dlatego też celowym jest wskazanie rezerw terenowych pod przyszłe budownictwo mieszkaniowe, oczywiście o standardach charakterystycznych dla krajów Unii Europejskiej.

Usługi z zakresu sportu i rekreacji oraz wypoczynku znajdują znakomite zaplecze na terenie Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego, oraz na terenie boiska i placu zabaw, których – rozbudowa, doposażenie - planowane jest również w niniejszym opracowaniu. Znakomicie

jako animator spędzania wolnego czasu sprawdza się szkoła w Tuszynie organizująca imprezy sportowe i kulturalne bazujące na walorach krajobrazowych otoczenia.

Usługi z zakresu oświaty realizowane są na terenie opracowania w ramach Szkoły Podstawowej w Tuszynie mieszczącej się w zabytkowym zespole pałacowym do której uczęszcza ok. 117 dzieci. W budynku mieści się również przedszkole do którego uczęszcza ok. 70 dzieci. Usługi oświaty z zakresu zarówno szkolnictwa zawodowego, średniego jak i wyższego oferowane są w szerokim zakresie na terenie powiatu dzierzoniowskiego i świdnickiego.

Bezrobocie kształtuje się na dosyć wysokim poziomie, podobnie jak w całym powiecie dzierzoniowskim. Niski poziom wykształcenia społeczeństwa i związane z tym niskie kwalifikacje zawodowe, to poważna bariera w dalszym rozwoju. Dlatego istotne znaczenie będzie miała odpowiednia polityka władz gminy w zakresie rozwoju edukacji i kultury, a także tworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkiwania i podejmowania działalności gospodarczej, które przyciągać będą wyżej wykształcone kadry.

Usługi z zakresu ochrony zdrowia realizowane są przede wszystkim na terenie miasta Dzierżoniowa, który stanowi ośrodek usług wyższego rzędu i zapewnia je na przeciętnym poziomie w skali województwa. O ile na terenie miasta Dzierżoniowa wzrosła liczba prywatnych gabinetów lekarskich świadczących także odpłatnie leczenie specjalistyczne, o tyle poziom lecznictwa zamkniętego jest dość niski. Drugim znaczącym ośrodkiem z zakresu usług ochrony zdrowia jest miasto Świdnica.

Na terenie wsi Tuszyn w obszarze przeznaczonym pod aktywność gospodarczą występuje strefa potencjalnego zalewu wód powodziowych. Inne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia na terenie wsi to:

- zagrożenia spowodowane ruchem komunikacyjnym zwłaszcza wzdłuż drogi powiatowej relacji Dzierżoniów - Kielczyn
- zagrożenie przestępczością, szczególnie akty wandalizmu.

Na terenie wsi działa Ochotnicza Straż Pożarna, której siedziba została wyremontowana. Planowane jest doposażenie przedmiotowego obiektu w niniejszym opracowaniu

Działą Stowarzyszenie „Wzgórza Kielczyńskie”, które jest organizacją samorządną o charakterze społeczno- gospodarczym. Stowarzyszenie jest apolitycznym, dobrowolnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Celem stowarzyszenia jest : wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi, wspieranie demokracji i budowania społeczeństwa obywatelskiego w lokalnej społeczności,

ochrona interesów społeczności lokalnej oraz swoich członków w ramach obowiązującego porządku prawnego, wypowiedanie się w sprawach publicznych.

Brak jest na terenie wsi placówki pocztowej.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, służących do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S (Strengths) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu;
- W (Weaknesses) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu;
- (Opportunities) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany;
- T (Threats) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Informacja strategiczna, posegregowana według opisanych kryteriów na cztery grupy, jest następnie zapisywana w czterodzielnej macierzy strategicznej. W niektórych wykładniach mówi się: mocne strony i słabe strony - to czynniki wewnętrzne, szanse i zagrożenia - to czynniki zewnętrzne. W innej interpretacji: mocne strony i słabe strony to cechy stanu obecnego, a szanse i zagrożenia, to spodziewane zjawiska przyszłe. Wreszcie u niektórych autorów: mocne strony i słabe strony to czynniki zależne od nas (te, na które mamy wpływ planistyczny i zarządczy), a szanse i zagrożenia, to czynniki obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu sprawczego. Analiza SWOT daje wartościowy rezultat analityczny przy zastosowaniu każdego z trzech wymienionych ujęć, pod warunkiem, że jest ono stosowane konsekwentnie i świadomie.

Na podstawie analizy zasobów, opracowano korzystne i niekorzystne cechy wewnętrzne miejscowości, jak i potencjalne szanse i zagrożenia występujące w otoczeniu, które mogą mieć wpływ na przyszłość wsi Tuszyn i jej mieszkańców. Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego miejscowości. Poniższa analiza SWOT jest wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach miejscowości ułożonych przekrojowo poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego.

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- korzystne położenie geograficzne i klimatyczne - bliskość aglomeracji Świdnicy i Dzierżoniowa - całość miejscowości pokryta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	- zły stan techniczny dróg - położenie peryferyjne względem głównych szlaków komunikacyjnych - trudne warunki komunikacyjne	- Poprawa stanu nawierzchni i odwodnienia dróg - budowa chodników, parkingów, ścieżek rowerowych	- brak aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Tabela 2 Położenie, struktura przestrzenna

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- dobra dostępność do usług na terenie miasta Dzierżoniów i Świdnica - wyznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów przewidzianych pod aktywność gospodarczą	- brak zaspokojenia potrzeb w zakresie turystyki. - brak infrastruktury turystycznej - Pogarszający się stan finansowy mieszkańców i gospodarstw rolnych - brak sklepu wielobranżowego - brak strony internetowej wsi - brak ośrodka zdrowia na terenie wsi	- uaktywnienie terenu do usług turystycznych i rekreacyjnych - zatrudnianie do prac ogrodniczych, porządkowych, ochroniarskich miejscowej ludności - pojawienie się i rozwój usług agroturystycznych - zwiększenie się zainteresowania Inwestorów do inwestowania na terenie miejscowości	- zmniejszające się środki ze strony gminy na inwestycje - obciążenie gmin dodatkowymi zadaniami bez zabezpieczenia finansowego - pogorszenie się środowiska przyrodniczego - pogorszenie się stanu drogi powiatowej relacji Dzierżoniów – Kiełczyn - zubożenie mieszkańców

Tabela 3 Gospodarka i usługi

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- zwodociągowania wieś - kanalizacja sanitarna - występowanie rezerwy wody dobrej jakości - występowanie na terenie wsi urządzeń telekomunikacyjnych	- brak sieci gazowej - niewystarczająca ilość utwardzonych dróg lokalnych - brak chodników przy drogach powiatowych i gminnych	- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej - poprawa jakości sygnału urządzeń telekomunikacyjnych	- pogarszający się stan dróg powiatowych - brak środków z budżetu Gminy i Państwa na realizację zadań z zakresu rozwoju infrastruktury - brak środków w

- uporządkowana gospodarka w zakresie zbiórki odpadów	- brak zatoczek autobusowych - brak parkingów	beprzewodowych - linia światłowodowa	indywidualnych gospodarstwach na modernizację i rozwój gospodarstw
---	--	---	--

Tabela 4 Infrastruktura techniczna

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- występowanie placówki oświatowej - zaangażowanie społeczeństwa w rozwiązywanie problemów społecznych (Rada Rodziców) - aktywność mieszkańców w organizacji imprez w zakresie kultury - bardzo dobry stan techniczny szkoły - bardzo dobry stan remizy strażackiej	- niedostateczny wybór form kształcenia pozalekcyjnego - brak lekarzy specjalistów na terenie wsi - słaby stan nawierzchni boiska - brak oświetlenia boiska - brak trybun na boisku - brak sali gimnastycznej - brak świetlicy wiejskiej	- wzrost zainteresowania społeczeństwa udziałem w imprezach i szukaniem sposobów uzyskiwania środków finansowych - modernizacja i rozbudowa placu zabaw	- brak stabilnego zabezpieczenia w środki finansowe na oświatę - wzrost przestępczości na terenach wiejskich - wzrastająca ilość osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku kierowanych do pomocy społecznej

Tabela 5 Infrastruktura społeczna

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- bardzo dobry stan środowiska naturalnego - występowanie atrakcyjnych obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - występowanie obszaru krajobrazu chronionego - boisko do piłki nożnej - plac zabaw	- brak bazy turystycznej - brak zaplecza rekreacyjnego - słabe zainteresowanie rozwojem agroturystyki - brak środków na organizowanie imprez sportowych i rekreacyjnych - brak chodników i ścieżek rowerowych - niedostateczna świadomość społeczna w zakresie gospodarki	- bliskość Wrocławia i Wałbrzycha - dynamiczny rozwój okolicznych wsi, miejscowości: Dzierżoniów, Bielawa, Pieszyce, Świdnica.	- brak zainteresowania Inwestorów - pogorszenie się stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego

	odpadami - brak sali gimnastycznej		
--	---------------------------------------	--	--

Tabela 6 Środowisko (rekreacja i turystyka)

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- rezerwa terenów pod budownictwo mieszkaniowe; - aktualny plan zagospodarowania przestrzennego - uzbrojenie terenu w kanalizację sanitarną - zwodociągowanie wsi	- brak uzbrojenia terenu w gaz - niewystarczający stopień zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych	- rozwój budownictwa letniskowego ze względu na walory przyrodnicze - powstanie pensjonatów, hoteli	- wzrost cen w budownictwie i obniżenie tempa rozwoju - brak możliwości uzyskania dofinansowania - trudności w uzyskaniu kredytów mieszkaniowych dla ludzi o niskich dochodach

Tabela 7 Gospodarka komunalna i mieszkaniowa

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- istnienie warunków naturalnych sprzyjających podjęciu produkcji zdrowej żywności - dobre klasy bonitacyjne gruntów rolnych	- zła struktura obszarowa gospodarstw - brak form zorganizowania rolników indywidualnych - brak alternatywnych miejsc pracy na obszarach wiejskich - postępujący proces starzenia się ludności wiejskiej	- rozwój ekologicznego rolnictwa - rozwój turystyki i agroturystyki - produkowanie żywności ekologicznej - proste przetwórstwo w celu uzyskania potraw regionalnych	- niska dochodowość z pracy w rolnictwie - wysoka konkurencyjność produktów rolniczych

Tabela 8 Rolnictwo

WIZJA ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Najbardziej doświadczeni i skuteczni menedżerowie zadają sobie pytanie, jakie są cele i aspiracje ich organizacji. W ich umysłach tworzą się obrazy organizacji w przyszłości, a wdrażane strategie mają za zadanie urzeczywistnienie tych obrazów. Zastanawiają się, w jaki sposób zapewnić, że wartości, którymi kierują się w życiu osobistym, staną się również wartościami dla ich organizacji. Nawet najbardziej ciekawe pomysły w przyszłości pozostaną jedynie pięknymi marzeniami w głowach jej menedżerów lub właścicieli, jeżeli nie zostaną sprecyzowane, jasno wyartykułowane i zakomunikowane najważniejszemu interesariuszom. Stąd powstała idea misji i wizji - deklaracji celów i aspiracji.

Wizję wsi Tuszyn określono do 2020r.:

„Poprawa warunków życia społeczności lokalnej poprzez kompleksowy i harmonijny rozwój wsi wykorzystujący jej potencjał i zasoby”

Wizja stanowi zapis woli mieszkańców, którzy będą wspólnie realizować nakreślone cele. Wizja w swej istocie łączy wszystkie środowiska, siły i osoby na rzecz jej realizacji, jednak bez wskazywania sposobów i środków. Te zapewne będą wypadkową aspiracji, doświadczeń i pomysłowości mieszkańców i ośrodków decyzyjnych wcielających ją w życie.

Tuszyn będzie:

- wsią nowoczesną, bezpieczną i wygodną – z dobrymi drogami, chodnikami, oświetlonymi ulicami, sklepem, z dobrymi telekomunikacyjnymi łączami (bardziej dostępny Internet), z wieloma nowymi domami;
- wsią zadbaną, czystą, z estetycznymi domami i pięknymi ogrodami;
- wsią dającą szansę na wypoczynek, sport i rekreację dla dzieci, młodzieży, turystów
- wsią zintegrowaną, z aktywną i nowoczesną społecznością (zadbamy o wysoką świadomość ekologiczną, o nasze wykształcenie - kursy, szkolenia; będziemy jak dotąd organizować wspólne zabawy, festyny);
- wsią dbającą o dzieci i młodzież, a także integrującą wszystkich nowo przybyłych, tak by każdy mieszkaniec czuł się ważnym członkiem naszej społeczności i miał jak najlepsze warunki do rozwoju;
- wsią dbającą o zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych;

- *wsią zachowującą kameralną, przyjazną skalę urbanistyczną, eksponującą swoje zabytki i otaczający naturalny krajobraz.*

Dla realizacji naszej wizji konieczne będzie także zaangażowanie i współdziałanie władz samorządowych Gminy Dzierżoniów, zwłaszcza w działaniach wymagających znacznego wkładu finansowego. Tuszyn dzięki działaniom własnym, wspomagany przez Gminę oraz fundusze zewnętrzne może stać się modnym i atrakcyjnym miejscem zamieszkania, ale także miejscem wycieczek i przystankiem na turystycznych trasach.

OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ

Plan Odnowy Miejscowości zawiera układ wyznaczonych przez społeczność priorytetów, celów rozwojowych oraz konkretnych projektów. Opis planowanych działań zawiera projekty o charakterze inwestycyjnym i aktywizującym społeczność lokalną, których realizację przewiduje się w okresie najbliższych 8 lat. Poszczególne priorytety i projekty zgodne są z ustaloną wizją rozwoju wsi Tuszyn. W zależności od zaawansowania prac, projekty powinny być uszczegółowione. Wskazany poniżej zakres zadań priorytetowych nie jest katalogiem zamkniętym.

PRIORYTET I – POPRAWA ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

CEL I – MODERNIZACJA I ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

PROJEKT I – Zagospodarowanie centrum wsi Tuszyn poprzez budowę chodnika

PROJEKT II – Budowa lamp solarnych na terenie wsi Tuszyn

PROJEKT III – Modernizacja istniejącego oświetlenia

PROJEKT IV – Realizacja prac modernizacyjno – inwestycyjnych mających na celu poprawę stanu technicznego i podniesienia bezpieczeństwa na drogach gminnych w miejscowości Tuszyn

PROJEKT V – Gazyfikacja wsi

PROJEKT VI – Poprawa estetyki wsi

PROJEKT VII – zwodociągowanie boiska do piłki nożnej

CEL II – POPRAWA KWALIFIKACJI I WYKSZTAŁCENIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

PROJEKT I - Kursy umożliwiające zmianę kwalifikacji zawodowej mieszkańców

PROJEKT II – Szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, tworzenia gospodarstwa agroturystycznego, małej gastronomii itp.

PROJEKT III – Kursy językowe dla mieszkańców

PROJEKT IV - Stymulowanie działalności dających dodatkowe dochody gospodarstwom rolnym

PROJEKT V – rozszerzenie katalogu zajęć pozalekcyjnych

CEL III – OCHRONA ŚRODOWISKA

PROJEKT I – Edukacja ekologiczna i propagowanie działań proekologicznych

PROJEKT II – likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów

PROJEKT III – Cięcia pielęgnacyjne i sanitarne drzew oraz utrzymanie terenów zielonych

PROJEKT IV – Konserwacja i remonty rowów melioracyjnych i urządzeń melioracji szczegółowych

PROJEKT V – Budownictwo przyjazne środowisku

PRIORYTET II – ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI WSI POPRZEZ MODERNIZACJĘ I ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY, REKREACJI I SPORTU, TURYSTYKI

CEL I - ROZWÓJ TURYSTYKI I WYPOCZYNKU OPARTY O ZASOBY PRZYRODNICZE I DZIEDZICTWO KULTUROWE WSI

PROJEKT I – Budowa i promocja ścieżek rowerowych

PROJEKT II - Budowa tablic informacyjnych i tzw. „Witaczy”

PROJEKT III – Stworzenie strony internetowej wsi Tuszyn

PROJEKT IV - Szeroko rozumiana promocja wsi

PROJEKT V - Szkolenia w zakresie tworzenia i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych

CEL II – INFRASTRUKTURA REKREACYJNA I SPORTOWA

PROJEKT I – Wykonanie wiaty przy boisku sportowym

PROJEKT II – Remont boiska sportowego wraz z jego doposażeniem

PROJEKT III – Doposażenie i modernizacja placu zabaw

PROJEKT IV – Organizowanie imprez okolicznościowych i sportowych

PROJEKT V – Budowa boiska wielofunkcyjnego

PROJEKT VI – Budowa sali gimnastycznej

CEL III – INFRASTRUKTURA KULTUROWA

PROJEKT I - Wspieranie działalności lokalnych animatorów kultury

PROJEKT II - Wspieranie i kultywowanie lokalnego rękodziela i tradycji ludowej

PROJEKT III – Wspieranie ochrony najważniejszych zabytków wsi Tuszyn

PROJEKT IV – Modernizacja i doposażenie obiektów cennych (strategicznym) dla wsi Tuszyn (np. OSP, szkoła podstawowa, przedszkole)

PROJEKT V – budowa sali wiejskiej

WDROŻENIE I MONITOROWANIE PLANU

Wdrażanie planów jest procesem, który powinien zapewnić osiągnięcie przyjętych w planie celów strategicznych. Szczególną rolę w tym procesie odgrywa funkcja organizowania i kierowania ludźmi. Głównym celem kontroli jest bieżące monitorowanie działalności i rejestrowanie odchyleń oraz przekazywanie informacji kierownictwu, które na ich podstawie podejmuje decyzje korygujące. Podczas procesu wdrażania planu chodzi o efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów kapitałowych, ludzkich i marketingowych. Wybór strategii ma istotny wpływ na dalsze funkcjonowanie organizacji, gdyż struktura organizacyjna musi być dostosowana do strategii. Skuteczność strategicznego zarządzania marketingiem w znacznym stopniu zależy od zaangażowania naczelnego kierownictwa w realizację zadań marketingowych. W procesie wdrażania planu marketingowego bardzo ważnym czynnikiem są umiejętności, postawy i zachowania personelu. Na jakość kierowania składają się następujące grupy działań:

- koordynowanie - zapewnienie harmonijnej współpracy;
- komunikację - przepływ informacji w układach poziomych i pionowych;
- administrowanie kadrami - dobór personelu, szkolenie i ocenianie;
- motywowanie - stworzenie klimatu motywacyjnego, w którym personel w pełni skieruje swoje działania na osiągnięcie celów.

Wdrożenie Planu Odnowy Miejscowości rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Sołeckiej wsi Tuszyn oraz Rady Gminy Dzierżoniów. Wdrożenie Planu zaleca się Wójtowi Gminy Dzierżoniów, Radzie Sołeckiej wsi Tuszyn oraz Sołtysowi wsi Tuszyn. Monitorowanie każdego przedsięwzięcia - czyli dbanie o prawidłowy jego przebieg przez cały czas jego trwania polega na systematycznym zbieraniu, zestawianiu i ocenie informacji rzeczowych i finansowych w postaci ustalonych wskaźników, które opisują jego postęp i efekty. W monitorowaniu biorą udział wszystkie podmioty oraz komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Dzierżoniowie zaangażowane we wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości wsi Tuszyn. Oceną wdrażania Planu zajmie się Rada Sołecka. Ocena Planu Odnowy Miejscowości na lata 2012 – 2020 przez Radę Sołecką będzie polegała na okresowym sprawdzeniu wskaźników takich jak:

1. Efektów rzeczowych poszczególnych projektów (stanu realizacji poszczególnych inwestycji ujętych w planie odnowy).

2. Efektów finansowych, czyli wydatków ponoszonych w kolejnych latach, także wydatków poniesionych w stosunku do wydatków planowanych w budżecie Gminy Dzierżoniów.

3. Barrier w realizacji przedsięwzięć, zarówno finansowych, jak i poza - finansowych.

Ocena powinna wskazywać również, czy realizacja działań ujętych w dokumencie ma być kontynuowana w przyjętym kształcie, czy też zachodzi potrzeba zmian w jego elementach na przykład poprzez włączenie nowych projektów w miarę pojawiania się nowych możliwości.

SPIS TABEL

Tabela 1 Wykaz pomników przyrody	15
Tabela 2 Położenie, struktura przestrzenna.....	30
Tabela 3 Gospodarka i usługi.....	30
Tabela 4 Infrastruktura techniczna	31
Tabela 5 Infrastruktura społeczna	31
Tabela 6 Środowisko (rekreacja i turystyka).....	32
Tabela 7 Gospodarka komunalna i mieszkaniowa	32
Tabela 8 Rolnictwo	32

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Położenie geograficzne wsi Tuszyn. Źródło: opracowanie własne.....	4
Rysunek 2 Tuszyn na pocztówce z lat 20. Kościół, sklep Hermanna Liebecka, gospoda A. Mucha i pomnik wojenny. Źródło: www.dolny-slask.org.pl	5
Rysunek 3 Regionalizacja klimatyczna. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego.....	6
Rysunek 4 Jednostki fizycznogeograficzne. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego.....	8
Rysunek 5 Hydrogeologiczny podział regionalny na terenie województwa dolnośląskiego. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego	9
Rysunek 6 System obszarów chronionych. Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego.....	11
Rysunek 7 Obszary ochronne NATURA 2000. Źródło: http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/ . 14	
Rysunek 8 Tuszyn i Wzgórza Kiełczyńskie. Źródło: www.dolny-slask.org.pl	18
Rysunek 9 Europejska Trasa Rowerowa Bałtyk – Adriatyk. Źródło: http://www.eurovelo.pl/	21
Rysunek 10 Wyrys z MPZP wsi Tuszyn obrazujący strefy aktywności gospodarczej AG/MN. Źródło: Urząd Gminy Dzierżoniów	25

SPIS FOTOGRAFII

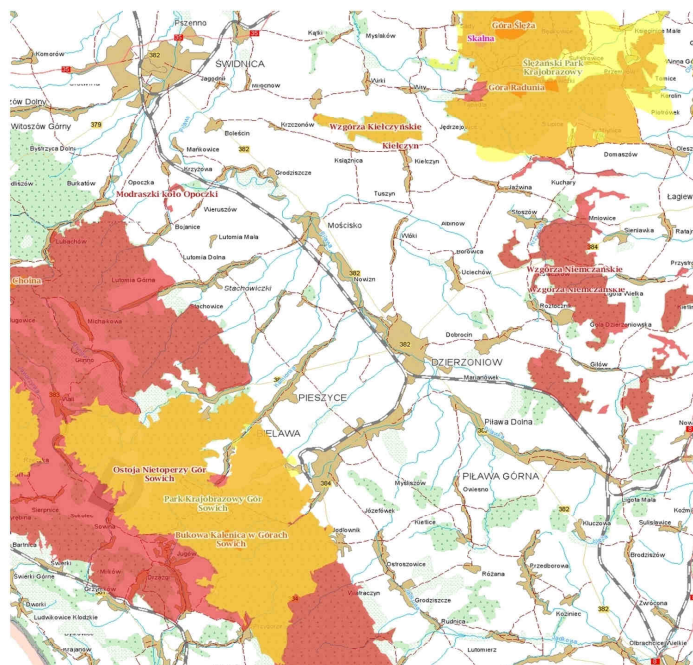
Fotografia 1 Lipa drobnolistna - Dec. 7140/369/82.....	15
Fotografia 2 Pałac - Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tuszynie.....	17
Fotografia 3 Segregacja odpadów	23

ŚLEZAŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY

PARK KRAJOBRAZOWY GÓR SOWICH

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „GÓRY BARDZKIE I SOWIE

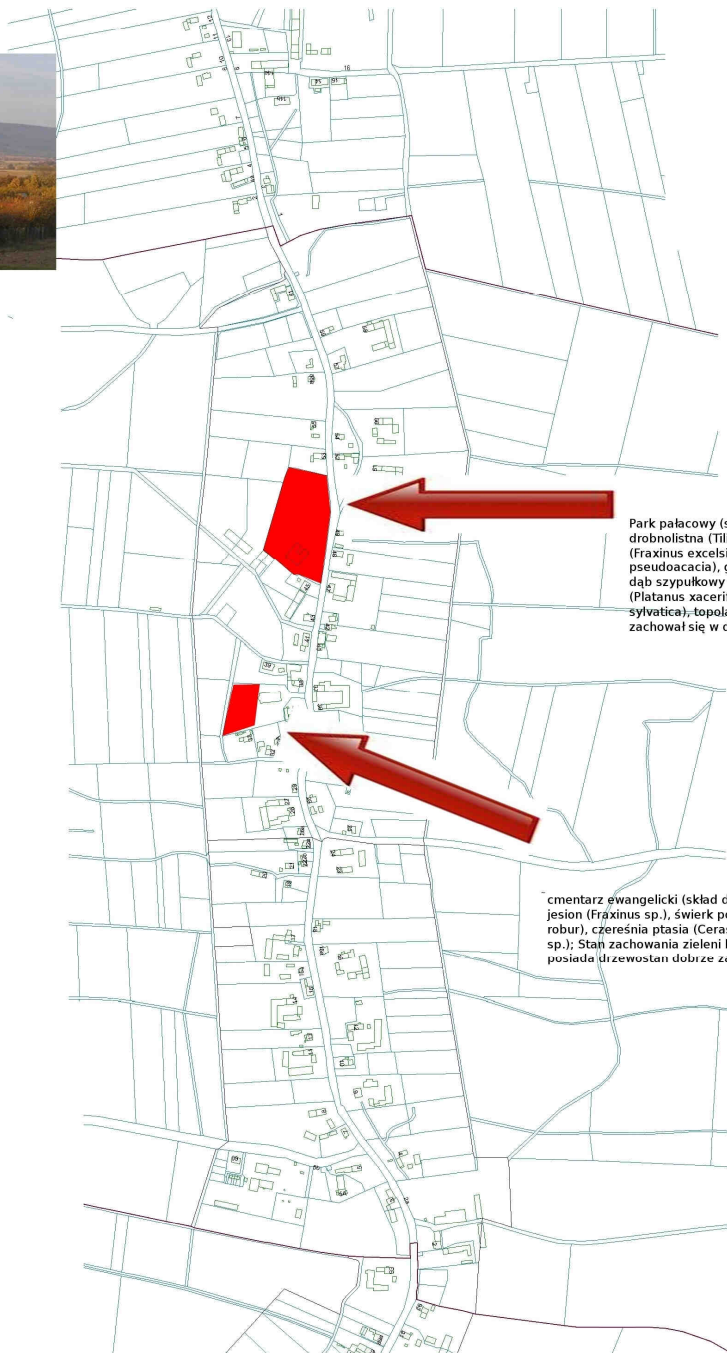
OBSZARY NATURA 2000

„Ostoja Nietoperzy Gór Sowich” PLH020071

„Masyw Ślęży” PLH020040

„Wzgórza Niemczańskie” PLH020082

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI WSI TUSZYN ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Park pałacowy (skład dendrologiczny: Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), robinia biała (*Robinia pseudoacacia*), grab pospolity (*Carpinus betulus*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), platan klonolistny (*Platanus xacerifolia*), buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), topola szara (*Populus xcanescens*); Park zachował się w dobrym stanie.

Cmentarz ewangelicki (skład dendrologiczny: Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), jesion (*Fraxinus sp.*), świerk pospolity (*Picea abies*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), czereśnia ptasia (*Cerasus avium*), żywotnik (*Thuja sp.*), głóg (*Crataegus sp.*); Stan zachowania zieleni kulturowej na cmentarzu można określić jako dobry - posiada drzewostan dobrze zachowany pod względem zdrowotnym.

ŚRODOWISKO KULTUROWE

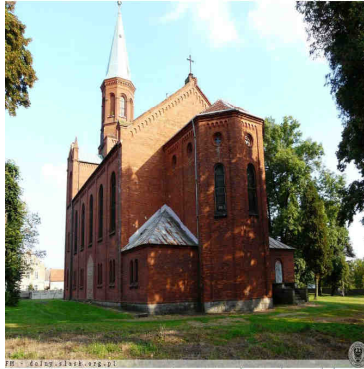

KIELCZYN

Pałac-Szkola Podstawowa im. Jana Pawła II

Geneza wsi sięga wczesnego średniowiecza z 1288r. Następna wzmianka pochodzi z rejestru wsi czynszowych z 1308r. Wioska swoją świetność przeżywała w wiekach XV - XVIII, kiedy terenami tymi władała rodzina von Heide, po której pozostał barokowy pałac. Z jej inicjatywy też, w 1742 roku powstała we wsi szkoła ewangelicka, a w 1744 roku poświęcono ewangelicki dom modlitwy jeden z pierwszych w okolicy po wcieleniu Śląska do Prus. Dom modlitwy nie dotrwał do naszych czasów. W 1874 roku stanęła na jego miejscu neogotycka świątynia ewangelicka, która po latach stała się kościołem katolickim. Obecnie jest to kościół filialny probostwa w Kielczynie pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa. W wieku XIX miejscowość zamieszkiwało około 580 osób, które zajmowały się hodowlą owiec i bydła oraz tkactwem.

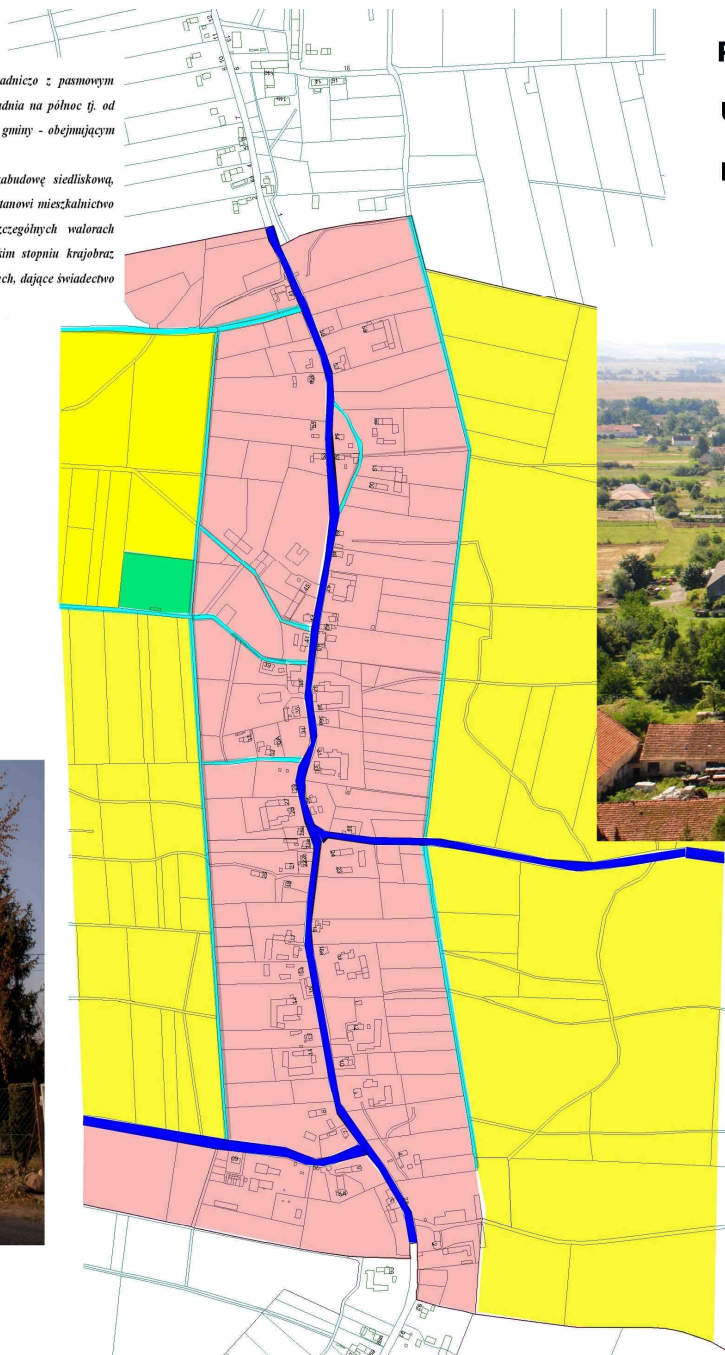
Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa

WŁÓKI

Na terenie objętym opracowaniem mamy do czynienia zasadniczo z pasmowym układem urbanistycznym a mianowicie z pasmem biegnącym z południa na północ tj. od miasta Dzierżoniów stanowiącego centrum obsługi powiatu a także gminy - obejmującym wsie: Włoki, Tuszyn i część Kiełczyna.

Występująca na terenie zabudowa w większości stanowi zabudowę siedliskową, kształtowaną na tradycyjnym czworoboku. Uzupełniającą zabudowę stanowi mieszkalnictwo jednorodzinne, z przewagą budownictwa powojennego, o nieznacznych walorach architektonicznych oraz mieszkalnictwo wielorodzinne. W niewielkim stopniu krajobraz urozmaicają zabudowania pałacowe o wysokich walorach historycznych, dające świadectwo tradycji w budownictwie przedgórza sudeckiego.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI WSI TUSZYN

URBANISTYKA

KOMUNIKACJA DROGOWA

- TERENY ZAINWESTOWANE**
- TERENY ROLNE**
- TERNY SPORTU I REKREACJI**
- DROGI POWIATOWE**
- DROGI GMINNE**

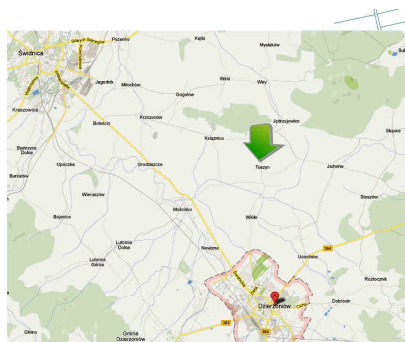
PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI WSI TUSZYŃ STREFA GOSPODARCZA

- Przestrzeń rolnicza omawianego obszaru, charakteryzuje się dużą zwartością. Ciągłość tej przestrzeni, jako cecha korzystna z punktu widzenia, powinna być maksymalnie zachowana także w dalszym rozwoju przestrzennym wsi.
- Brak jest na terenie wsi gospodarstw agroturystycznych, pensjonatów czy hoteli. Występuje kilka rodzinnych firm handlowych i usługowych.
- Na terenie wsi Tuszyń brak jest marketów, sklepów wielobranżowych, spożywczych czy też kolporterów.
- Plan miejscowy dla wsi Tuszyń przewiduje tereny związane z szeroko rozumianą aktywnością gospodarczą.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI WSI TUSZYN

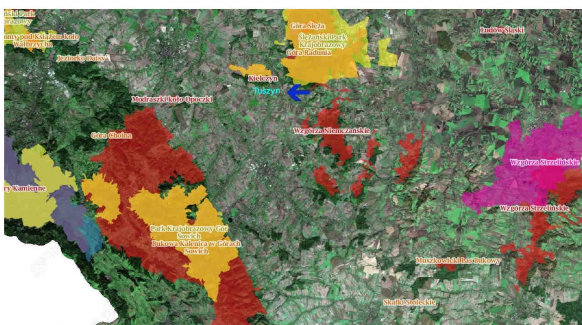
ANALIZA SWOT

„Poprawa warunków życia społeczności lokalnej poprzez kompleksowy i harmonijny rozwój wsi wykorzystujący jej potencjał i zasoby”

MOCNE STRONY

- korzystne położenie geograficzne i klimatyczne
- bliskość aglomeracji Świdnicy i Dzierżoniowa
- zwodociągowania wieś
- kanalizacja sanitarna
- występowanie placówki oświatowej
- występowanie atrakcyjnych obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
- dobre klasy bonitacyjne gruntów rolnych
- istnienie warunków naturalnych sprzyjających podjęciu produkcji zdrowej żywności

SŁABE STRONY

- zły stan techniczny dróg
- położenie peryferyjne względem głównych szlaków komunikacyjnych
- brak zaspokojenia potrzeb w zakresie turystyki
- brak sieci gazowej
- brak chodników przy drogach powiatowych i gminnych
- brak sali gimnastycznej
- brak świetlicy wiejskiej
- brak alternatywnych miejsc pracy na obszarach wiejskich

SZANSE

- Poprawa stanu nawierzchni i odwodnienia dróg
- budowa chodników, parkingów, ścieżek rowerowych
- uaktywnienie terenu do usług turystycznych i rekreacyjnych
- pojawienie się i rozwój usług agroturystycznych
- dynamiczny rozwój okolicznych wsi, miejscowości: Dzierżoniów, Bielawa, Pieszyce, Świdnica.
- rozwój ekologicznego rolnictwa
- rozwój budownictwa letniskowego ze względu na walory przyrodnicze

ZAGROŻENIA

- brak aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- obciążenie gmin dodatkowymi zadaniami bez zabezpieczenia finansowego
- pogorszenie się środowiska przyrodniczego
- pogorszenie się stanu drogi powiatowej relacji Dzierżoniów – Kielczyn
- wzrost przestępczości na terenach wiejskich
- wzrastająca ilość osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku kierowanych do pomocy społecznej
- brak zainteresowania Inwestorów

